

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :1

8 Mayıs 2012 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.06

BAŞKAN: Nimet BAŞ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ: İdris ŞAHİN (Çankırı)

KÂTİP: Cengiz YAVİLİOĞLU (Erzurum)

-----0-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, hepiniz hoş geldiniz. Toplantı yeter sayımız vardır. İkinci Toplantımızı açıyorum.

Millet iradesinin tecelli ettiği bu yüce makam çatısı altında bütün siyasi partilerin aslında aynı amaca yönelik vermiş olduğu önerge ile kurulan bu Komisyona Başkan seçilmiş oldum. Öncelikle hepinize değerli destekleriniz için çok teşekkür ediyorum.

Türk demokrasisi, yakın tarihimizde yaşanan askerî darbeler, muhtıralar ve kesintili dönemlerde yarattığı eksik demokrasi bugün ülkemizin en büyük problemi. Bu müdahalelerin yarattığı siyasi, hukuki, ekonomik, dış etkiler dâhil olmak üzere birçok konunun araştırılması gerekiyor ve bu minvalde bütün siyasi partilerin vermiş oldukları önergeler Komisyonumuzun bir tarihî sorumluluğu olduğunu da ortaya koyuyor. Bütün siyasi partilerimizin, siyasi görüşleri ne olursa olsun, Meclis çatısı altında -tekraren söylüyorum- aynı yönde vermiş oldukları önergeyi son derece önemsiyorum ve demokrasimiz adına çok ileri bir adım olacağına inanıyorum. Sorumluluğumuz bu manada tarihî, milletten aldığımız iradeye ve güce inançla, azimle sahip çıkacağız ve inşallah bundan sonraki dönemlerde ülkemizin geleceği adına çok daha önemli adımlar atılacaktır.

Komisyonumuzun çalışma süresinin sınırlı olması nedeniyle, değerli arkadaşlar, çalışmalarımızın etkili bir şekilde yapılması için birtakım kararların alınması gerekiyor ve bu kararlarla ilgili yaptığımız bir ön çalışma önergesini sizlere okutacağım ve bu önergeye ilave etmek istediğiniz hususlar ve bu konuya ilişkin tartışma için de daha sonra tek tek arzu edenlere söz vereceğim.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Ülkemizde Demokrasiye Müdahale Eden Tüm Darbe ve Muhtıralar ile Demokrasiyi İşlevsiz Kılan Diğer Tüm Girişim ve Süreçlerin Tüm Boyutları ile

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :2

Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu.

Komisyon çalışmalarımızın daha hızlı ve etkili olması için aşağıdaki kararların alınmasını Komisyona teklif ederim.

Nimet Baş

İstanbul

Komisyon Başkanı

1. Komisyon çalışmalarının daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için alt komisyonlar kurulmasına,

2. Komisyonun gerekli görmesi halinde, yurt içinde ve yurt dışında, Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapmasına,

3. Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulmasına,

4. Komisyonun Genel Kurul çalışma saatlerinde de çalışma yapabilmesi için İçtüzüğün 35. maddesi uyarınca Başkanlık Divanından izin istenmesine,

5. Komisyon çalışmalarını kamuoyuna duyurabilmek ve elektronik iletişim kurabilmek amacıyla web sitesi kurulmasına ve elektronik posta adresi alınmasına,

6. Komisyon süresince ilgili kurum ve kuruluşlardan konu ile ilgili uzman görevlendirilmesi ile ilgili işlemlerin ve yazışmaların yapılmasında, davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanlığının yetkili kılınmasına,

7. Ankara dışı çalışmalara katılan Komisyon üyesi milletvekillerinin yasama çalışmalarından izinli sayılmasına,

8. Çalışma yapılacak yurt içi ve yurt dışı merkezlere ulaşımında havayolu, karayolu ve diğer nakil vasıtalarından yararlanılmasına,

9. Yapılacak Ankara dışı inceleme ziyaretleri ve çalışmalara Komisyon uzmanları ile kamu kurum ve kuruluşlarınca görevlendirilen personelin katılmasına,

10. Ankara dışı inceleme ziyaretleri ve çalışmalara katılacak milletvekillerine, uzmanlara ve diğer kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek personele Harcırah Kanunu hükümlerinin uygulanmasına,

11. Yurt dışı inceleme ve araştırmalarla ilgili yazışmaların TBMM Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığı tarafından yapılmasına,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :3

12. Komisyona verilen 3 aylık süre içerisinde çalışmaların bitmemesi halinde 1 aylık ek süre istenmesine,

13. Rapor yazımında Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesine, ilişkin karar alınmasını teklif ederim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Önder.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – 6'ncı ve 13'üncü şeyler sorunlu Sayın Başkan. Davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanlığının yetkili kılınmasına gerek yok. Komisyon bunu tartışır, davet edilecek kişilerin tespitini Komisyon olarak yapmakta fayda var. “Kişi ve kurumların tespiti” cümlesi bir reddi de içeriyor yani Komisyon Başkanı isterse falancanın dinlenmemesi gibi bir sonuç da çıkar bu yazımdan. Onun için bunun tadil edilmesini talep ediyoruz, 6'ncı maddenin. Redaksiyon yetkisinin de biraz açılması gerekiyor. Redaksiyon yetkisine bence onun için belki bir alt komisyon kurup, her siyasal partiden birer temsilci, raporun yazımını bu alt komisyona havale etmek, Başkanlığı hem böyle bir sorumluluktan hem böyle bir vebalden kurtarmak olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Süleyman Bey, buyurun.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; öncelikle Komisyondaki tüm arkadaşlara başarılar diliyorum.

Daha önce de ifade etmiştik, bu Komisyon önemli, Sayın Başkan da bunu ifade etti. Bütün siyasi partilerin ortak iradesiyle çalışmaya başlayan ama toplumun beklentisini de, çitasını da daha yükselten bir noktadayız. Bu konuda ciddi anlamda bu Komisyona büyük bir sorumluluk düşüyor. Bu nedenle, hiçbir ayırım yapmadan, özellikle 1'inci maddeyle ilgili Komisyon çalışmalarının daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için bir alt komisyon kurulması, zaten bu Komisyonun bütün bu süreci izlemesini öncelikle diliyorum. Eğer alt komisyonlara dağılır ve bir de ayrı ayrı komisyonlar noktasında diğer arkadaşlarımızın da ayrı ayrı araştırması gereken ve orada bilgi sahibi olması gereken konuları böyle parçalarsak buradan doğru bir ürünün çıkmayacağını özellikle bu aşamada bir alt komisyonun gerekliliğini, eğer yaygınlaştırırsak o zaman bu işi de dağıtmış oluruz. Öncelikle eğer bu anlamda bir komisyon kurulması değil, bütün süreçlere bütün üyelerin en etkin şekilde katılımını sağlayacak bir yapıda bu çalışmaların yürütülmesinin daha doğru olacağına inanıyorum.

Şimdiden, özellikle “bir aylık ek süre istenmesine” diye bir yaklaşımı bugünden koymak çok doğru ve şık olmaz bizim açımızdan. Zaman süreci dolduktan sonra

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :4

yetişmiyorsa bu süreç tabii ki bir aylık bir ek süre istenir ama peşinen ve şimdiden, hani “bir dört aylık zaman dilimi var” diye bir gevşeme içerisine girmeden, öncelikle Komisyonun görev süresi olarak üç aylık belirleme yapıp, sonra bu süre yetişmezse -ki yetişmeyeceğine ben de inananlardanım ama- yetişmediği zaman bu talebi getirelim. şimdiden hemen bir yetkilendirme, hemen şimdiden bir istekte bulunmamız, bunun biraz daha bizi rehavete düşüreceği konusunda bir kaygımı özellikle belirtmek istiyorum.

Üçüncü olarak söyleyeceğim řu Sayın Başkan: Çok kapsamlı bir çalışmadan bahsediyoruz. Bu kapsamlı çalışmalarda da tabii ki Komisyonun çalışmalarına bu konuda bir destek tabii ki buradaki kamu görevlilerinden alınacaktır ama özellikle, bizim grupların da bize gelen bilgilerin, verilerin, komisyon üyelerine, her siyasi gruba bu konuda yeterince uzmanın da tahsis edilmesini diliyoruz çünkü çok kapsamlı gazeteler var geçmişe yönelik, kitaplar var yani biraz önce sizin de ifade ettiğiniz kurum, kuruluşlar var. Bunlarla ilgili de daha etkin bir çalışma yapılması adına, bu anlamda Meclisin, bize, gruplara yeterince eleman tahsisinin sağlanmasına ve onların da bu süreçte katkısını almaya ihtiyacımız var. özellikle bunu belirtmeyi gerekli görüyorum.

Son olarak söyleyeceğim řu Sayın Başkanım: Biraz önce Süreyya arkadaşım ifade etti, Başkanlığın yani özellikle bu çalışmaları yürütmesiyle ilgili ve inisiyatif kullanması yerine Komisyonun kullanmasını daha yararlı buluyorum.

Son söyleyeceğim de řu: Sayın Başkan, bu aşamada artık geçmişte bir Susurluk Komisyonu oldu. Hiçbir şekilde bazı belgelere ulaşamadı. Bu bazı belgelere ulaşımında, bunun içerisinde MİT de var, Genelkurmay da var, başka alanlarda tanıklık yapılması gerekenler de var. Yani bir dokunulmazlık gerekiyorsa, tam da bu anlamda ifade vereceklere bir yasa hazırlamamız gerekiyorsa, bu ifadelere yani bir yüzleşmeyi doğru yapmak adına ve o sürecin doğru okunması adına ve o süreçte bilgi vereceklerin bir kaygıya düşmeden, bir sorumluluk hissetmeden şeffaf, açık belge ve bilgileri bize vermelerini, bu konuda bir yasal düzenleme gerekiyorsa bunu... Çünkü Güney Afrika’da böyle yaptılar Sayın Başkan ve her verilen -siz de bilirsiniz- bilgi sonucunda “Neye göre ırkçı yaklaşımda bulundunuz?” diye ifade verilirken hiçbir şekilde bir sorumluluk hissetmedi ve kendisini özgür hissetti. Bu da dâhildir önerimin içerisine. Dolayısıyla, şeffaf, açık bütün bilgilere ve belgelere ulaşmalıyız ve size de, Başkanlığa bu konuda büyük görevler düştüğünü biliyorum ama bu süreçlere ilişkin de biz en şeffaf şekilde bu bilgileri elde edinme hakkına sahip olalım diyorum. Bu aşamada bunları söylemek istiyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :5

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, sevgili basın mensubu arkadaşlarımız; hepinize günaydın ve iyi bir çalışma ortamı dileyerek sözlerime başlıyorum.

Sayın Başkan, şimdi bu getirilen önerilerden ben de ilk maddedeki alt komisyonların... Genelde ihtisas komisyonlarının alt komisyonları oluyor. Bu bir ihtisas komisyonu değil. Mecliste yeniyim ama eğer yanlışımlı varsa eski arkadaşlar düzeltebilirler. Alt komisyon genelde ihtisas komisyonlarında oluyor.

BAŞKAN – Araştırmalarda da hep var.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Araştırma komisyonlarında alt komisyonlar olur, şöyle ki: Bürokrat ya da danışman düzeyinde ama biz burada bölünürsek yani üç-beş alt komisyona bölünürsek ipin ucunu kaybederiz. Yani diyelim ki biz 28 Şubatla ilgili bir araştırmada alt komisyonda görev alacağız, diğer arkadaşımız 12 Eylülle, öbürü 12 Martla; ipin ucunu kaçırmız. Sonuçta da bizim amacımız burada hep birlikte fikir jimnastiği yaparak gelecek kişileri dinlerken onlara soru yönelterek, onları dinlerken onları yönlendirmeyeyle ilgili bir yöntemin olması amacıyla...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – BDP bir bütündür, bölünemez.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – O amaçla da alt komisyonun burada biraz sakıncalı olabileceğini düşünüyorum.

Diğer maddelerle ilgili, özellikle 6'ncı maddede Sayın Çelebi'nin söylediğine ben de katılıyorum, şöyle ki: Gruplara da bu konuda dışarıdan destek alabileceği kişileri vermekte fayda var. Ben Türkiye Büyük Millet Meclisinin kütüphanesinde geçmişle ilgili bir bakayım dedim neler olmuş; 12 Eylül'den önceki kayıtlar da var, gazete kayıtları var ama bunları çıkartmak inanılmaz üç-beş sene alır. Yani bu konuda bize yardımcı olacak bir danışman grubunun oluşması gerekiyor. Ya biz isimleri belirleyelim bunları sizler destekleyin, öyle alalım yani yanımızda çalıştıracak kişilerimiz olsun istiyoruz.

Yine burada 6'ncı maddede ilgili işlemlerin ve yazışmaların yapılmasında Başkanlığın -tamam itirazımız yok- yetkili olmasında sıkıntı yok ama davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususunda da Başkanlığın yetkili kılınması bence yanlış, Komisyonun yetkili olması gerekiyor. Bizim burada fikir birliğiyle birilerini çağırılmamız gerekiyor. Sizin aklınıza gelip benim aklıma gelmeyen olabilir. O açıdan burada fikir birliği yapıp tabii yine

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :6

yetki sizde, sonuçta siz davet edeceksiniz buraya. Bu maddeyle ilgili de böyle bir sıkıntımız var.

Son maddeyle ilgili yani redaksiyonla ilgili de Komisyonda her partiden 1 milletvekili arkadaşımızın bulunmasının daha demokrat, daha doğru olacağına inanıyorum.

Bu vesileyle çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

BAŞKAN – Bu konuya belki tekrar girilecektir defaatle diye özellikle Komisyon çalışmalarının araştırma veya diğer Komisyon çalışmalarının redaksiyon yetkisinin alınması Başkanın kendisinin bizzat redakte etmesi anlamına gelmiyor. Türk Dil Kurumundan bir uzman yapıyor bu işi, biraz teknik bir iş. Bir anlam değişikliğine gidecek veya bir metin değiştirme gibi bir görev değil bu.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Efendim, orada...

BAŞKAN – Böyle bir itirazı o yüzden, genellikle yani genellikle değil, böyle yapılıyor. Burada dediğim gibi ben veya Başkanlık Divanının yapacağı bir iş de değil. Biraz da Türk Dil Kurumunun uzmanlarından alınan teknik destekle bunun yazımı noktasında oluşacak harf hataları...

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Yani yazımı noktasında...

BAŞKAN – Yani gene sonuçta o redaksiyon üzerinde de tartışmak istiyorsanız elbette tartışırız.

Buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Türkiye'nin demokrasiye geçtiği tarihten bu yana önünde çok ciddi problemler yaratan bir konuyu bugün ele alıyor olmamız, en azından çok geç kalınmış bile olsa bir kazanımdır. Eğer bu bir kazanımsa bu konu üzerinde Komisyonumuzun üzerinde çok ciddi bir yük vardır. Bu konu Türkiye demokrasisi açısından ne kadar önemliyse, Parlamento açısından ve bugünkü Komisyon açısından da çok önemlidir. Biz bu konuda siyasi kaygıları bir tarafa bırakarak, gerçekten Türkiye'de demokrasinin önündeki bütün engellerin kaldırılması için alınması gereken tedbirleri araştırmakla görevliyiz. Bizim Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak bu konuda çok samimi olduğumuzu söylemek isterim. Ancak önerileri değerlendirirken ve Komisyonun geçen günkü ilk toplantısından sonraki gelişen süreçlere baktığımda biraz Komisyonumuzun çalışmalarında ileride sıkıntıya düşebileceğimiz gibi kaygılar taşıyorum. Bunu da başından belirtmeyi görev sayıyorum kendime.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :7

Başkanlık Divanının sadece bir gruptan, bir iktidar grubundan oluşması buradaki önerilerin birçoğu konusunda bizim kafamızda objektif bir çalışma yapılma ihtimali ile ilgili kaygılar ve kuşkular yaratma bakımından önemlidir. Örneğin, biraz önce arkadaşlarımız söyledi, davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanının yetkili kılınmasına, eğer Komisyon diğer muhalefet partilerinden de içine alan bir Divan tarafından yönetilmiş olsaydı bu konuda belki bir sakıncayı ya da bir eksikliği düşünmeyebilirdik. Ancak böyle bir yetki Başkanlık Divanına ya da Sayın Başkana verildiğinde Başkanın hangi konuda hangi kişiyi, kurumu tespit edeceği, davet edeceği konusunda bir öngörümüz yok. Örneğin, Sayın Başkan darbelere bir başka açıdan bakar, ben bir başka açıdan bakarım, diğer grup bir başka açıdan bakar, benim çağıracağım şahıs, benim isteyeceğim, tespit edeceğim kurum başkadır, sizin kendi bakış açınızdan çağıracağınız ve tespit edeceğiniz kurum başkadır. Dolayısıyla bu yetkinin size verilmesi demek, Başkanlık Divanına verilmesi demek bizim bu konuda herhangi bir yetki kullanmamızın önünde engeldir. Yani ben kontrgerillanın araştırılmasını isterken, siz Cumhuriyet Halk Partisinin darbe yapmış gibi bir pozisyonuyla araştırmaya girişmeyeceğinize nereden güveneceğim? Dolayısıyla kimin çağrılacağı, hangi konunun tespit edileceği, hangi kurumlardan hangi belgelerin isteneceğinin tespit edilmesi konusu Komisyonda özgür olarak söylenmeli ve istenen bütün kişiler, bütün kurumlardan istenecek belgeler de, herkes tarafından kim öneriliyorsa onların tümünün çağrılması ve tüm o belgelerin istenmesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü böyle olmazsa eksik bırakırız. Yani biz bir grubun kendisi siyasi bakış açısına göre bir araştırma yapma trendine olanak hazırlamış figüranlar olarak burada kalırız. Bu hususu hatırlatmak istiyorum. Eğer böyle olacaksa bu Komisyon çalışmaz Sayın Başkan. Ancak bütün iyi niyetimle söylüyorum, biz bu konunun son derece objektif olarak ele alınmasını, son derece objektif olarak araştırılmasını istiyoruz. Dolayısıyla herkesin de kimi çağıracağına, hangi kurumdan hangi belgenin isteneceği konusundaki önerilere Komisyonun açık olmasını istiyoruz. Bunu bir hatırlatmak isterim.

Alt komisyon kurulması konusunda da arkadaşlarımla söylediklerine katılıyorum. Türkiye'de biz binlerce evrak araştıracağız, binlerce konu araştıracağız yani sadece 12 Eylül, 12 Mart değil hadise, 28 Şubat, 27 Nisan değil; ondan önceki örgütlenmeler var, ondan sonraki örgütlenmeler yani hangisi hakkında alt komisyon kuracağız da bu alt komisyonlar neyi birleştirecek? Bana göre Türkiye'de darbelerin tek bir kaynağı vardır; Türkiye'yi belli bir süre izleyip kendi politikalarına uygun davranmadığı zaman yeniden o sisteme ayarlamak,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :8

düzenlemek için yeniden dizayn etmedir, bu tek kaynaklıdır. Yani bu açığa çıkacak umarım Komisyonumuz ciddi bir çalışma yaparsa.

BAŞKAN – Başlangıçta ne olduğunu tespit ederek siz de...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Eğer biz bunu ayrı ayrı parçalara bölecek olursak, ayrı parçalardan bir bütün çıkaramayız. Dolayısıyla alt komisyon kurulması bu Komisyonun çalışmalarının baştan akamete uğramasına neden olabilir diye düşünüyorum.

Onun dışında da rapor yazımı konusunda Başkanlığa redaksiyon yetkisi verilmesi: Redaksiyon yetkisi sadece cümleleri düzeltmek, kelimeleri düzeltmek anlamında değildir Sayın Başkan. Bakış açısından da orada kuracağınız cümle, kullanacağınız kelime orada tespit ettiğiniz konuyu yorumlama konusunda vereceğiniz mesaj açısından çok önemlidir. Dolayısıyla bunu da bütün partilerden oluşacak bir alt komisyon vasıtasıyla Komisyonun redaksiyon çalışmasına katılmasını ama dil konusunda, fiil çekimi konusunda, cümleye eklenecek zarf, zamir konusunda elbette bir dil uzmanına ihtiyaç varsa bunda da bir uzmanın çağrılmasına hiç kimsenin bir itirazı olmaz.

Şimdilik bu kadar. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – İdris Bal Bey, buyurun.

İDRİS BAL (Kütahya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bu Komisyonun öncelikle hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Öncelikle çalışmalarımıza şöyle bir rahatlıkla başlamamız doğru olur diye düşünüyorum. Bu darbe meselesi hiçbir partinin, hiçbir kesimin sorunu değildir sadece; bu ulusal bir sorundur. Geçmişe baktığımız zaman da her kesimin bedel ödediğini, çok boyutlu bedel ödediğini biliyoruz. Dolayısıyla o rahatlıkla samimi bir havada çalışmamız olacaktır diye ümit ediyorum.

Diğer taraftan, tabii ki amacımız darbelerin bir daha olmamasıdır, amacımızın demokrasimizin standardının yükselmesi, birinci sınıf demokrasiler seviyesine gelmesidir yoksa tarihî bir yargılama değildir. Aksi takdirde bunu, yani tarihî yargılamadır ama sadece tarihî bir yargılama değildir, zira bu tarihçilerin işi olurdu. Bunun iki boyutu var bu nedenden dolayı. Bir: Bugüne kadar olanlar, bunların çok net bir şekilde tespit edilmesi gerekiyor ve bu tespit de alt komisyon olup olmaması bir tabii tartışma konusudur ama olsa da olmasa da 1960'a da, 71'e de, 80'e de ve daha sonraki süreçlere de ortak bir zihniyetle bakmak lazım yani o dönemin aktörlerine bakmak lazım. Siyasete bakılabilir, medyaya bakılabilir, iş dünyasına bakılabilir, üniversiteye bakılabilir. Dolayısıyla Komisyonumuzun önereceği 5-6

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :9

tane madde çerçevesinde her bir 60'ı da, 71'i de, 80'i de, daha sonraki süreci de ele alır isek öneriler kısmında da buna paralel... Çünkü biraz önce söylediğim gibi bizim amacımız sadece bu sorunları tespit edip bırakmak değildir. Geleceğe dair önerilerimiz yani bu, hukukumuzla dair olabilir, eğitim sistemimize dair olabilir, başka konulara dair olabilir. Dolayısıyla geçmiş ve gelecek bağlamında ve her bir ayrı darbeyi değerlendirme bağlamında ortak bir ölçütümüzün olması gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, diğeri ise her bir sosyal olay gibi darbeler de bir çevrenin ürünüdür. Biz bu çevreyi, öncelikle darbeyi doğuran, ortaya çıkaran çevreyi yani bulunduğumuz noktadan geçmişe doğru çok net bir şekilde tespit etmemiz lazım. Eğer biz bu çevreyi değiştirmesek, çevrenin şartları değişmezse neticeler, sonuçlar da değişmez. Dolayısıyla bu çevreyi değiştirebilmek için ortak önerilerimizi değerli arkadaşlar, ortaya koyacağız. Bu komisyon tabii, tartışılabilir ama belki bir ön hazırlık olarak, netice itibarıyla ben değerli arkadaşlarımdan önerilerini değerli buluyorum ama bir ön hazırlık olarak yani 60'da, 71'de, 80'de, 28 Şubat sürecinde, daha sonrasında bu olayları belki bir alt komisyonlar ön hazırlık yapıp ama neticede tüm arkadaşlarımızın önerileriyle, eleştirileriyle beraber bir süzgeçten geçmesinin, değerlendirme yapılmasının ben de faydalı olduğunu düşünüyorum.

Tekrar hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN – Özcan Bey, buyurun.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de tabii bu araştırma komisyonunun teşekkülü noktasında yalnız Adalet ve Kalkınma Partisinin üyelerinden meydana getirilmiş olmasının son derece yanlış ve olaya bir -tabiri yerindeyse- parti araştırma komisyonu, araştırması hüviyeti kazandıracağını ve bunun yanlış olduğunu düşünüyorum ama bu maalesef bu parmak fazlalığının her yerde yansımalarını görüyoruz, birincisi bu, başından yanlış.

İkincisi, bu çalışma gerçekten Türkiye demokrasisinin bağımsızlık sistemine katkı yapacağını umut ediyorum ve bu bağlamda da öncelikle bizim neyi araştıracağımızın çok açık bir biçimde başından tespit edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Biz sonuç odaklı bir çalışmaya mı yoğunlaşacağız, yoksa süreç odaklı bir çalışmaya mı yoğunlaşacağız? İdris Bey de söyledi, darbeler gökten inmez ya da darbeler üç beş muhterisin işi değildir. Darbeyi üreten şartlar vardır ve müsait ortamlar vardır, bu şartlar ve ortamlar ya oluşturulur ya da oluşan bu şart ve ortamlara birileri durumdan vazife çıkararak dâhil olurlar. Sonuçlardan, algılardan ve görünenlerden başlamak sorunu anlamak için yeterli değildir. Sorunu üreten

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :10

şartları, geliştiren olguları, büyüten süreçleri ve görünmeyen altyapı unsurlarını araştırmak ve bu olguyu anlamak için bir zorunluluk ve gerekliliktir.

Sonuçta bütün görünenler görünmeyen şartların ürünüdür. Bunu hepimizin bilmesi lazım. Her üstyapı da bir altyapının beslemesiyle meydana gelir. Sorunun duygusal, yüzeysel ya da biçimsel olarak araştırılması sorunu anlamayı engelleyecektir. Sorunu soğukkanlı, objektif ve gerçekçi bir biçimde ele alıp irdelemek gibi bir görevimizin olduğunu düşünüyorum.

Unutmamak gerekir ki darbe bir sonuçtur. Bu sonucu üreten sayısız neden ya da süreç vardır. Bu nedenle darbeyi birtakım insanların muhteris, halka karşı suç işlemeye meyyal, kriminal özellikleriyle açıklamak durumu hiç anlamamak anlamına gelir. Darbeleri elitist, tepeden inmece ve devletin muhafızlığı bağlamında ele almak da gerçeğin bir kısmını ıskalamak gibi bir sonuç doğuracaktır.

Kısacası, darbeler, günah keçisi yaratılarak algılanabilecek olgular değildir. Bu nedenle de darbe süreçlerinin felsefesinin, ekonomisinin, kültürünün, tarihinin ve sosyolojisinin bilimsel, sistematik ve objektif bir biçimde ortaya çıkarılması gerekir.

Bunu yaparken Darbeleri Araştırma Komisyonunun Türk Silahlı Kuvvetlerini araştırma komisyonuna dönüşmemesini de özellikle altını çizmek istiyorum. TSK'yı küçük düşüren, âdeta Türk Silahlı Kuvvetlerini bir suç örgütüymüş gibi niteleyen, demokrasiye darbe planlayan bir kurum olarak gösteren yaklaşımlardan şiddetle kaçınmak gerekir. Aslında, doğru da bu değildir. Zira, darbe söz konusu olduğunda siyaset kurumu başta olmak üzere hiçbir kurum masum değildir ve bütün kurumların darbelerin oluşması sürecine önemli ölçüde katkılar yaptığını, önemli ölçüde o şartların oluşmasını sağladığını şu veya bu biçimde yaşayarak öğrendik ve gördük, öyle düşünmek gerekiyor.

Darbeler döneminde her kurumun ve sorumluluk sahiplerinin payı olduğunu düşünmek durumundayız. Toplumlar felaketlere, demokrasiler ise her zaman darbelere karşı hazırlıklı ve donanımlı olmak durumundadır. Zira kimse hiçbir şeye karşı sigortalı değildir. Demokrasi darbeye karşı sigortalanmak isteniyorsa devleti ve aydını ile demokrasiye uygun ortam ve şartların da yaratılması gerekir.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sayın Başkan, affedersiniz, usul hakkında mı konuşuyoruz, bir gündem çerçevesinde mi, genel bir değerlendirme mi?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :11

BAŞKAN – Gündem çerçevesinde konuşuyoruz ama bu ilk toplantı olduğu için bir süre sınırlaması yapmadığımız gibi genel değerlendirmelere de açtık. Yeniden söz alıp genel değerlendirme de yapabilirsiniz. İlk toplantı için böyle.

ÖZCAN YENİÇERİ (Devamla) – Sayın Başkan, bu çok önemli bir konu, tarihe kayıtlı düşmek bakımından başında bunları belirtmek gerekiyor. Bir defa yol haritamız bunun üzerine oturması lazım. Yoksa, alt komisyon kuracağız da neye göre alt komisyon kuracağız? Araştıracakız da, neyi araştıracağız? Yapacağız da, nasıl yapacağız? Bütün bunların oluşabilmesi için önce bir hedefin belirlenmesi lazım, o hedefe gidecek yolları ve araçları arkasından tartışmamız lazım. Onun için, grupların, bana göre ilk önce bu konuyu neden gündeme aldıklarını ve bu konuyla ilgili kafalarında tasarladıklarının ne olduğunu ortaya koymaları gerekiyor.

Darbe gücün zalimleşmesi demektir arkadaşlar. Ne demek bu? Silahlı ya da silahsız her güç, sınırını, haddini ve var oluş nedenini aşınca zalimleşir. Amaç dışı kullanılan her şey aslında biraz bir başka faktörün veya bir başka hak sahibinin amacına müdahale anlamını taşır. Suyun sele, ateşin yangına, rüzgârın kasırgaya dönüşmesi hangi sonucu doğuruyorsa, silahlı ya da silahsız gücün haddini aşması da aynı sonucu doğuracaktır. Darbeleri yargılamaktan daha çok darbe zihniyetinin sorgulanmaya ve algılanmaya ihtiyacı vardır. Zira Türkiye’de sorun darbecilerden daha çok darbe kültürüdür. Bugün Türkiye’de darbenin sosyolojisi var, darbenin ekonomisi var, darbenin kültürü var, darbenin tarihi var ve hatta darbenin siyaseti var. Darbe olgusunu üç beş muhterisin işiymiş gibi görmek olguyu bu yönüyle, bir kısmını devre dışı bırakmak anlamına geliyor.

Darbe olgusunun, beslendiği ya da beslediği damarları ve hatta zaman içinde oluşmuş darbe kültürünü gerçekte tanıyor muyuz? Önce bu soruyu sormamız lazım. Darbeyi ya da darbecileri yargılamaktan daha önemlisi onları besleyen damarları tespit edip tıkamaktan geçiyor. Esas olan darbenin dayandığı ontolojik unsurların yok edilmesidir. Unutmamak gerekir ki darbeyi ve darbecileri yargılamak kolay ama darbeye giden yolları kapamak çok zordur. Öncelikle bu yolların ortaya konması suretiyle biz ancak neyi kapayacağımızı ve buna karşı hangi önlemi alacağımızı da başından belirlemiş oluruz.

Türkiye’de özgürlüğün ortaya çıkardığı sorunları daha fazla özgürlükle, demokratik sürecin kötü işlemesinin ürettiği sorunları ise daha fazla demokrasi ile aşmanın kültürü yerleştirilmelidir. Demokrasinin bizzat kendisi terbiye edicidir. Aksine demokrasiyi terbiye eden, regüle eden, nizama sokan mekanizmaların demokratik kültürde yeri yoktur.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :12

Bana göre, bilgi ekonominin, ekonomi demokrasinin, demokrasi güvenliğin şartıdır. Eğer bir yerde darbe güvenliğin, güvenlik ekonominin, ekonomi iktidarın aygıtı hâline gelmişse orada darbeyi önlemek mümkün olmaz. Darbenin değil demokrasinin millî güvenliğin temel şartı olduğu duygusu her kuruma ve kuruluşa yerleştirilmelidir. Darbeler irdelenirken darbelerin ürettiği sonuçların ne olduğu, darbelerin ülkeye maliyetinin ne olduğu, darbeler sonucunda bozulan ya da kurulan dengelerin neler olduğu da ortaya çıkarılmalıdır. Soğukkanlı bir biçimde darbe diyalektiği, darbe süreçleri, darbe ekonomisi, darbe tarihi, darbe psikolojisi ve darbe sosyolojisini bu yolda enikonu irdelememiz gerekiyor.

Bu ülkede 1622 yılında zamanın padişahı boğularak öldürülmüştür. 1961’de de ülkenin başbakanı asılarak öldürülmüştür. Patrona Halil’den Kabakçı Mustafa’ya, Ali Suavi’den Bâb-ı Âli baskınlarına, Zabitan-ı Halaskaran’dan devam edilen bugünkü sürece kadar gelen bir algı ve bir anlayış var. Bu anlayış bilinçaltında biraz da psikanalitik bir biçimde bakarsak belirli biçim ve kılıflara aktarılarak sürdürülüyor ve devam ediyor. Geçmişte ulema yeniçeri iş birliği vardı, günümüzde de aydın-darbeci iş birliği bir anlamda aynı görevi yerine getiriyor.

Onun için, darbe öncesi ve sonrasındaki bu noktada dış ilişkiler, dış diyalektik, soğuk savaş dönemi ve darbe, Türkiye-SSCB ilişkileri, Türkiye-ABD, Türkiye-İsrail, Türkiye-Batı ilişkileri bu yönde darbe öncesindeki olguları da dikkate almamız gereken hususlardır. 1992 sonrası dönem ve dış ilişkiler de ayrı bir başlık altında ele alınması gerekiyor. Burada da, değişen dengelerin darbe süreçlerine etkileri. Yine, Türkiye-ABD, Türkiye-İsrail, Türkiye-Batı, Türkiye-AB ve bu ilişkilerde yaşanan darbe öncesi ve darbe sonrası yaşanan gelişmeler ele alınmalıdır.

Dış gelişmeler, darbe sonrası imzalanan uluslararası anlaşmalar, darbe sonrası yapılan uluslararası ihaleler bağlamında da dikkatli bir biçimde irdelenmeye muhtaçtır.

İç gelişmelere baktığımızda: Darbeler kimi beslemiştir, darbelerden kim zarar görmüştür, darbelerden kim yararlanmıştır? Bunların bir defa ortaya çıkarılması lazım. Darbe sonrası ekonomik durumları değişenler, darbe sonrası akademik durumu değişenler, darbe sonrası statüsü değişenler, darbe sonrası yaşanan banka iflasları ve bankaların durumu, İMKB’de müdahaleler sonrası yaşanan gelişmeler ve darbeler bu noktada hangi sosyal yapıların diğer yapıların önüne geçirdiği ele alınmalıdır. Ve bu bağlamda da darbe süreci ve medya ilişkisi, darbe süreci ve büyük sanayici ilişkisi, darbe süreci ve aydın ilişkisi, darbe

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :13

süreci ve yargı ilişkisi, darbe süreci ve siyaset ilişkisi ve darbe süreci ve üniversite ilişkileri ele alınmalıdır.

Yani bizim aslında üzerinde çalışmamız gereken hususlar son derece geniş bir alanı kapsıyor. İşimiz zor, yolumuz meşakkatli. Herkese bu çalışmalarında ve çabalarında, başında işaret ettiğim unsurlara dikkat ederek hareket etmesi ve düşünceleri bu noktada ortaya koyarlarsa çok daha faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Naci Bey, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Ben de bütün arkadaşlara günaydın diyorum. Öncelikle, Komisyonun Başkanlık Divanının teşekkülüne ilişkin eleştiriler dile getirildi. Başkanlık Divanının teşekkülü parmak çoğunluğuyla seçilmiş değil, öyle oluşmuş değil. Rayiç, hepimizin onayladığı, meşru gördüğü ve o çerçevede bu siyasal sürece katıldığı kuralların neticesidir. Yeni bir kural ihdas edilmedi, mevcut kurallar çerçevesinde Başkanlık Divanı teşekkül etti. Dolayısıyla parmak çoğunluğuna dayalı olarak âdeta keyfî ve kural ihdas edici bir sonuç olarak takdim etmek kanaatimce yanlıştır. Burada yapılan seçim gayrimeşru bir seçim değildir, komisyonların çalışma usullerine uygundur ve o seçim, Başkanlık Divanının teşekkülü o çerçevede yapılmıştır. Esasen Komisyonun kendi teşekkülüne de bakacak olur isek her siyasi partiden ne kadar kişinin katılacağına ilişkin tespit ve kurallar çerçevesindedir ve mesela, aynı mantıkla gidecek olur isek siyasi partilerden katılacak üyelere ilişkin de kuralların dışında “Hayır, o kadar değil de, bu kadar katılsın, böyle yapılması daha uygundur.” şeklinde...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Anayasa Komisyonunda niye 2'ye 2 o zaman?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Anayasa farklı.

BAŞKAN – İç Tüzük kuralı öyle. Orada İç Tüzük kuralı eşit oranda temsili öngörüyor.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yani spekülasyonlara son derece açık bir mecra oluştururuz. O kurallar benim ihdas ettiğim kurallar değil, sizin de ihdas ettiğiniz kurallar değil, hepimizin katıldığı sürecin kuralları. Buna dikkat çekmek isterim öncelikle.

İkincisi, alt komisyonlar meselesine gelince: Yapacağımız çalışmanın aslında ne kadar uzun ve meşakkatli bir çalışma olacağına ilişkin bütün değerli konuşmacılar ifade ettiler. Hakikaten 27 Mayıs'tan itibaren bütün bu dönemleri değerlendirmek, bütün o belgelere ulaşmak ve insanları dinlemek kesinlikle çok zaman alacaktır. Komisyonumuzun çalışma süresi üç aydır. Bir ay da uzatma süresi vardır. Biz bütün bir Komisyon olarak bütün bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :14

darbeleri dinlemeye, oranın tanıklıklarını buraya çağırmaya, o süreçlerin hepsine katılmaya kalktığımızda bu işi üç ay içerisinde tamamlamamız mümkün olmaz. Mutlak surette alt komisyonlar kurarak işi bölümlersek süreyi daha verimli bir şekilde kullanırız. Ancak kurulan bu alt komisyonların çalışmaları zaman itibarıyla planlanır ve isteyen arkadaşlar bütün komisyonlara katılabilirler. Bu konuda bir serbestlik olur ve katkı sağlayabilirler. Zaten komisyonların çalışmaları bildiğim kadarıyla diğer üyelere de açık oluyor. Bizim üyeler de, eğer isteyen arkadaşlar varsa alt komisyonların hepsine katılabilirler. Bu aynı zamanda diğer komisyonlara katkı sağlamak isteyen ama alt komisyon kurulması sebebiyle bu katkıyı sağlayamayacağını düşünen arkadaşlara da imkân verir; katılabilirler, orada fikirlerini söyleyebilirler. Bizim alt komisyonlar hâlinde yapacağımız çalışma şu tür mahzurlar doğurabilir, arkadaşlar bunu ima ettiler: Birbirinden farklı mantık, birbirinden farklı önermeler, birbirinden farklı şablonlarla bu çalışmaları sürdürürsek bir devamlılığı sağlamakta tabii ki zorlanabiliriz. Bunu engellemek bakımından da bence başlangıçta bütün bu darbeleri hangi şablon, hangi önermeler, hangi anlayış çerçevesinde yürüteceğimizi tespit edersek komisyon raporunun bütünlüğünü ve sürekliliğini de sağlamış oluruz. Zannediyorum böyle bir mantıkla gidersek alt komisyonlardan kaynaklanan endişeleri de gidermiş oluruz.

Onun dışında, başlangıca ilişkin tabii ki hepimizin önermeleri var. Darbeler niçin oldu, arkasında hangi dinamikler var? Bu tür önermeler yapılacak çalışma bakımından önemlidir. Ama önermelerimizin doğru çıkmama ihtimalini hesaba katmak gerekir. Kesinlikle bu tür komisyon çalışmalarında bizatihi çalışmanın kendisinin öğretici olduğunu unutmamak gerekir. Hepimiz biraz önermelerimiz ve görüşlerimiz istikametine katılacağız. Elbette yapılan çalışmayı, buraya gelen tanıkları, belgeleri değerlendirirken önermelerimizin ışığıyla bakacağız. Ama aynı zamanda bana öyle geliyor ki hepimiz öğrenmeye de açık bir şekilde davranırsak bu komisyon çalışmasını daha baştan kararlaştırmış ve kendi senaryosuna tahkim edecek verilere ulaşmak için çaba gösteren bir komisyon olmaktan da çıkar, hepimiz insanız. Bu öğreticiliğe açık olursak zannediyorum, çok verimli, anlamlı ve hakikaten niçin bu darbeler oldu, arkasında neler vardı, ne ölçüde bu karanlıkları açığa çıkarabilecek, buna ilişkin daha elastiki, daha serbest, kendimizin de öğrenmeye açık olduğu bir çalışmayı gerçekleştirmiş oluruz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – İdris Şahin Bey...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :15

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Başkanım, ben de teşekkür ediyorum. Öncelikle komisyonumuzun milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Burada usule ve önerilere geçmeden önce esası noktasında sadece iki cümle beyanda bulunmak istiyorum. Özellikle burada bizler ön yargılardan uzak, objektif, milleti ve millet iradesini ön plana çıkaracak bir yaklaşımla masanın etrafına oturduğumuz takdirde çok olumlu neticeler alabileceğimize ben kesinlikle inanıyorum ama hepimiz burada başlangıçta var olan geçmişteki bilgilerimiz ve geçmişimizle bu masalar etrafına oturduğumuz takdirde olayı objektif kriterlerden uzaklaştırıp, subjektif verileri ön plana çıkartarak bir tartışma, bir araştırma ortamı içerisine girmemiz hâlinde de netice alabileceğimizi ben düşünmüyorum. Özellikle bu hususta Komisyona seçildiğimiz tarihten sonra bir kısım yayınları okuma fırsatı buldum ve özellikle karşılaştığım manzara darbeler sonrasında gerçekleşen ve son darbe sonrası üç beş günkü bütün köşe yazarlarını şöyle bir incelediğiniz zaman hepsinin ortak bir paydada buluştuğunu görüyoruz. Onlar darbelerden sonra buluşmuşlar ama bizler eminim ki bu Komisyon olarak millet iradesinin önündeki en büyük tehlike olan bu darbelerin öncesinde bir paydada buluşup bundan sonra bunların gerçekleşmemesi noktasında tavsiye niteliğindeki düşüncelerimizi de Türk milleti ve Türkiye Büyük Millet Meclisiyle de inşallah paylaşıyoruz diyorum.

Ben burada öneriler kısmında Sayın Başkanın ifade ettiği hususların tamamının araştırma komisyonunun işlevini hızlandıracak boyutta olması sebebiyle, tamamen katılıyorum. Özellikle burada 1'inci madde ve 6'ncı madde noktasındaki itirazlarla alakalı olarak da mutlak surette burada alt komisyonların kurulması gerektiğini düşünüyorum. Şöyle ki: Komisyonlar araştırılacak konular açısından özellikleri itibarıyla ve uygulamaları, neticeleri itibarıyla da farklılıklar arz etmekte. Yani 60 ihtilali, 71 muhtırası, 80'i veya 28 Şubatı değerlendirdiğimiz zaman hepsi bir tornadan çıkmış gibi bir eylemle örtüşmüyor. Farklı açılımları var, farklı destekçileri var ve sonuçları itibarıyla da ülkemizi farklı olarak belirli noktalara götürmüş durumda. Dolayısıyla bunların hepsini ayrı ayrı değerlendirmek suretiyle birer komisyon kurulmasının uygun olacağını düşünüyorum. Komisyonda elbette ki Komisyonumuz üyelerinin tamamının katılıp görüş beyan etme imkânları var, oradaki düşüncelerini netliğiyle paylaşma imkânları var. Oraya çağrılacak uzmanları dinledikten sonra bu farklı kollarda yapılacak araştırmaların sonrasında alt komisyonların raporları burada Komisyonumuzda tartışılacak, müzakere edilecek ve bir ortak payda bulunmak suretiyle bunlar gündeme getirilecek. Ve yine, 13'üncü maddedeki redaksiyon noktasında da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :16

yani bu araştırma komisyonlarının asıl amacı var olan eksiklikleri ortaya koymak, herkesin yapmış olduğu tespitleri de rapora yansıtmaktır. Bu noktada eğer arkadaşlarımızın farklı bir görüşü var da bu raporda yazılmıyordur diye bir düşünce varsa bu kesinlikle olması mümkün değil. Çünkü arkadaşlarımız muhalefet şerhini veyahut da itirazi bir kaydı varsa bunu raporunda açık bir şekilde beyan edebilecek noktadadır. Bunun dışındaki imla hataları ve yazımın tekniği açısından da mutlak surette Komisyon Başkanlığına böyle bir yetkinin verilmiş olmasının işlerin daha hızlı yürüyebilmesi ve kontrollü bir şekilde devam edilebilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Ve yine komisyon süresince ilgili kurum ve kuruluşlardan uzmanların çağırılması noktasında bir itiraz oldu öneriler kısmında.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Uzman çağırılmasında değil, çağrılacak kişi ve kuruluşların...

İDRİS ŞAHİN (Devamla) – Kişi ve kuruluşları yetkisinin Başkana bırakılması noktasında bir itiraz oldu diyelim. Şöyle değerlendirelim: Komisyonumuz her zaman, her an toplanma imkânına sahip değil ama bu toplantılarda biz kimlerin çağrılacağını mutlaka Başkana veya Başkanlık Divanına tavsiyede bulunacağız. Elbette ki Komisyonumuzun değerli üyelerinin talep etmiş olduğu bu isimlerin çağırılmaması diye bir durum söz konusu olamaz. Ama emin olun araştırma komisyonlarında işler öyle hızlı... Bilişim ve İnternet Komisyonunda ben varım, her gün aşağı yukarı bir toplantı yapıyoruz, haftanın üç günü ve çok değişik kurumlardan ve kuruluşlardan yöneticiler geliyor ve onları özellikle dinlemeye kalktığımız zaman biz üç beş yıl içerisinde bu Komisyonun çalışmalarını tamamlama şansına sahip değiliz. Bilişim ve İnternet Komisyonunda bile bu kadar sıklıkla bazı şeylere müracaat ediyoruz.

Dolayısıyla burada Komisyonumuzun dinlenmesine karar verdikleri kurum ve kişilerle alakalı bilgileri Başkanlık Divanına ulaştırmak ve bunları çağırma yetkisini de, yazışma usulleriyle, Komisyon Başkanı ve Komisyon heyetince yapılmasının da uygun olacağını düşünüyorum.

Yine, özellikle burada ben Komisyonun çalışmaları içerisinde belirli bir hoşgörü ikliminin burada yaratılması gerektiğine inanıyorum. Bunu söylerken de karşılıklı olarak ön yargılardan uzaklaştığımız noktada neticeye çok daha net gidebileceğimizi ve darbelerin geçmişte... Bunları her platformda ifade ettik, şimdi de ifade ediyoruz. Tabii ki yaşayan insan değilim, okuyarak bazı şeyleri görüyoruz. Hasbelkader biraz 28 Şubatı, biraz 12 Eylülü

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :17

hatırlıyorum ama ondan öncesini hatırlamıyorum. Ama ne olursa olsun, nereden gelirse gelsin böyle demokrasinin belirli süreler içerisinde tatile çıkartılmış olmasının yanlış olduğunu düşünüyorum ve bu noktadaki bu önerilerin çalışmalarımızı daha da hızlandıracağını ve hızlı, etkin, verimli bir sürece bizi götüreceğini düşünüyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Feyzullah Kıyıklık Bey...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Öncelikle böyle bir komisyonun kurulması geç kalınmış olsa bile çok güzel bir şey. Zannediyorum güzel bir neticeye de ulaşırız. Zaman da öyle kısa bir zaman değil, epey uzun bir zaman. Üç ay öyle kısa bir zaman değil. İstenirse çok rahat, çok güzel şeylere çok hızlı bir şekilde ulaşabiliriz. Mühim olan yol haritasının çok iyi düzenlenmesi ve bu haritaya uygun da hareket edilmesi.

Ben daha pratik gitmek istiyorum. Bu mutlaka bir üç komisyonun kurulmasından yanayım. 27 Mayıs ile 12 Mart için bir komisyon, 12 Eylül için bir komisyon ve 28 Şubat için de bir komisyon kurulmasından yanayım.

Bu çağrılacak kişi ve kurumlarla ilgili konularda ben arkadaşlara katılıyorum. Alt komisyonlar bu konuda kendileri bir şey belirler ve üst komisyondan da bunların çağırılması için talepte bulunabilir. Bu yol daha düzgün gider diye düşünüyorum. Yani hakikaten yetkileri dağıtmanın hiçbir sıkıntısı yok, hiçbir zararı da yok. Daha da iş kolaylaşır diye düşünüyorum.

Bir de şunu ben hatırlatmak istiyorum arkadaşlar: 1971 12 Mart muhtırasından önce üniversiteler çok işgal ediliyor, rektörlükler işgal ediliyor ve bir gazetede iki kareli bir karikatür görmüştüm. O bana çok etki etmişti, size de anlatmak isterim. Yani darbelerin arkasında çok büyük şeyler de her zaman beklememek lazım. Şartlanırsak çok sıkıntıya düşeriz. O karelerden birinde İstanbul Üniversitesinin merkez binadaki Rektörlük binası öğrenciler tarafından taşlanıyor birinci karede ve rektör çok korkuyor. Hademeyi çağırıyor “Bu nedir?” diye. İkinci karede gelen hademe diyor ki: “Korkmayın efendim, bunlar işgalci öğrenciler değil, köşeye yeni açılan camcının kışkırttığı çocuklar.” Çok basit gibi gelecek ama ben darbelerin birçoğunda böyle neticeler de gördük. 28 Şubattan, 12 Marttan, 12 Eylülden çünkü 27 Mayıs hariç hepsini fiilen yaşadım öğrenci olarak, avukat olarak, idareci olarak. Bunları çok fazla, bana göre korkulacak ve zorla ulaşılabilecek yerler olarak düşünmeyelim. Çok hızlı bir şekilde gideriz. İş ne kadar basitleştirirsek o kadar hızlı gideceğimize inanıyorum. Yani zihniyetlerin yargılanması, darbecilerin yargılanmaması, bunlar hep iç içe geçmiş şeylerdir. Birbirinden hiçbir zaman ayırt edemezsiniz, çıkartamazsınız. Bana göre bir bütün olarak ele

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :18

alalım ve çok hızlı bir şekilde tarihî misyonumuzu tamamlayıp gönül huzuruyla da bir karar verip topluma bir ışık turalım. Ola ki o ışık birçok insanın çok rahat neticeye ulaşabileceği bir yolu onlara gösterebilir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Selçuk Özdağ, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; seksen sekiz yıllık cumhuriyet tarihinin son elli yılı darbeler tarihi. Bu darbeler tarihine baktığımızda özellikle demokrasiyi içselleştiremeyen kişiler tarafından yapıldığını gözlemliyoruz. Bu darbeler Türk ekonomisine ve Türk demokrasisine çok ciddi zararlar verdi, hem de çok büyük zararlar verdi. Zaman zaman bazı siyasi partiler, zaman zaman bazı siyasi görüşler zarar gördüler ama zarar gören 75 milyonluk veya o dönemki nüfusa göre bütün Türkiye zarar gördü.

Ben hemen sonuca gidelim istiyorum, çalışalım istiyorum. Arkadaşların önerilerinizle ilgili tenkitlerinden bir kısmına katılıyorum. “Alt komisyonlar kurmayalım.” dedi arkadaşlarım. Kuralım alt komisyonları ama bu alt komisyonlar çalışırken mutlaka üst komisyonla bir bağı olsun yani bu komisyonla bağı olsun. Çağrılacak kişiler sadece alt komisyon üyelerine bırakılmasın. Hangi konuda çalışırsa çalışsın, ister 1960 darbesiyle ilgili çalışsın ister 12 Eylülle çalışsın ister 28 Şubat ve 27 Nisan e-muhtırasıyla ilgili çalışsın. Komisyonun üçe ayrılması uygundur diye düşünüyorum ama çağrılacak kişiler bu komisyondan kişi ve kuruluşlar bu Komisyonda belirlensin diye bir teklifim var ama alt komisyonlar kurulsun.

Diğer noktaya gelince, bu davet edilecek kişi ve kurumların tespiti noktasında da yine aynı şekilde bu Komisyondan çıkması gerektiğini düşünüyorum. çünkü zaman zaman bazı komisyonlar bazılarını çağırılmazken bazı komisyonlar başkalarının da çağrılmasını isteyebileceği gibi bazı kişiler de başkalarının çağrılmasını isteyebilecek. Çünkü bunun görünen kısmı, aysbergin görünen kısmı bizim hep önümüzde, görünmeyen kısmını araştıracağız. Görünmeyen kısmını araştırırken de burada ideolojilerimiz veya siyasi görüşlerimiz etki noktasında belirleyici olmamalı diye düşünüyorum.

Diğer bir husus ise darbecilerle ilgili, darbe mağdurlarıyla ilgili bir çağrıda bulunması lazım bu Komisyon. Türkiye’de 1960 öncesinden başlayarak, Samet Kuşçu olayından başlayarak ta ki 27 Nisan e-muhtırasına kadar ve daha sonra devam eden darbe girişimlerine kadar bütün darbe mağdurlarını bu Komisyona bilgi ve belge vermeye davet etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :19

Ayrıca, darbecileri veyahut da darbelere iş birlikçilik yapmış olan, yardım ve yataklık yapan kişileri de vicdanlarına seslenerek çünkü zaman zaman darbe yapanların daha sonradan darbelerin kötü olduğunu ifade ettiklerini görüyoruz ve zaman zaman itirafta bulunan anılarını yazdıklarını gözlemledik bazı kişilerin 1960'la ilgili, 1971'le ilgili. Bu kişiler vicdanları olanlara da yine bu darbeleri araştırma ve darbe teşebbüslerini araştırma Komisyonuna bilgi vermeye, belge vermeye, tüm vatandaşların bildiklerini bu komisyonla paylaşmaya davet etmemiz gerektiğini düşünüyorum ben.

Bir diğer husus ise geçen dönem yapılan bir araştırma var, Şemdinli Hakkâri olaylarıyla ilgili araştırma komisyonu kurulmuş Mecliste. Bu Komisyonun sonucu açıklanmamış.

Türkiye'de demokrasi zamanla muhkemleştiği için, çünkü seçilen iktidarlar zaman içerisinde iktidarını paylaşmamayı öğrendiği için, çünkü seçilen iktidarlara kadar millet hep aktör, daha sonra ise figüran muamelesi görmüşler, hep iktidarlar ya cuntacılarla iktidarını paylaşmış ya kirli sermayeyle yahut da kirli veya şantajcı medyayla veyahut da oligarşik bürokrasiyle paylaşmış, demokrasi muhkemleştikçe bu paylaşımlar azalıyor ve azaldıkça işte bu darbe komisyonları, darbeleri araştırma komisyonları kurulmaya başlanıyor. O nedenle bu Şemdinli Hakkâri Araştırma Komisyonunun sonucunun da bu komisyona gelmesini ben öneriyorum. Bu araştırma komisyonunun raporunu mutlaka öğrenmelidir diye düşünüyorum ve inşallah bu komisyon zaman içerisinde tarihe not düşecek, sembolik de olsa, en azından darbecilere karşı yıllar geçse bile demokrasi muhkemleşir, millet iradesi her şeyin üzerindedir, bir gün hukuk işler, bir gün millet iradesi neşet eder, bir gün millet iradesi her şeyin üstünde olur mesajı vererek bundan sonra darbe girişimlerini engellemiş olurUZ ve Türkiye de böyle bir ayıptan kurtulur diye düşünüyorum. Tarihi bir görev yapıyoruz, hepimize Allah kolaylık versin diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben de teşekkür ediyorum.

Sırrı Süreyya Bey, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :20

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Sayın Başkan, sadece iki cümleyle o gündeme ilişkin görüşlerimi beyan etmiştim fakat diğer hatipler genel çerçeve sununca bu konudaki partimizin düşüncelerini ve şahsımın düşüncelerini açıklamam gerekti.

Birincisi, bu niye önemli, niçin tarihsel bu komisyon ya da ne şartla bu duruma gelebilirin bir tek cevabı var. Bu bir hakikat komisyonuna dönüşebilir bu komisyon. Bir hakikat komisyonu, hakikatleri araştırma komisyonu, gerçeklerle yüzleşme komisyonunun eğer bihakkın kendi çalışmasını icra edebilirse onun ilk adımı olabilir. Bu da bu ülkede barışın sağlanmasına giden yolda da çok önemli bir işlev görebilir. O açıdan önemlidir, o açıdan tarihseldir ve buna dönüşürse anlamlıdır. Öbür türlü üç ay içinde herhangi bir darbe döneminin, herhangi birinin sadece -örnek olsun diye söylüyorum- kadınlar üzerindeki etkisi, sadece endüstriyel yansımaları, servet transferleri, sadece çocukların ruh hâlinde yarattığı etkiler, sadece eğitimde endikasyonları falan bu örnekleri uzatmak mümkün herhangi birisini bile bu saydığım başlıkların bihakkın araştırmak mümkün değil. Niyetlerden bağımsız bir şey, fiziksel bir güçlük söz konusu. O açıdan daha üst bir bakış sahibi olmalı bu komisyon ve bunun bir hakikat komisyonuna dönüşmesi hedefini önüne koymalı diye düşünüyorum.

Şimdi, objektiflik meselesini konuşmacı arkadaşlar gereğinden fazla, gelişigüzel kullanıyorlar. Hani beni bağışlasınlar, duymuşlar Horasan'da halı dokunur, enine mi, boyuna mı pek bilinmeden objektif olunamaz. Şimdi, objektif olalım. Sayın hatipler darbelerin başlangıç tarihini belirttiler, herkes kendine göre. Şimdi, ben düşüncemi söyleyeyim. San Francisco Beyannamesinin gereğini yapmak için bu ülkede çok partili hayata geçilirken Sayın İnönü, Sayın Bayar'ı çağırdı "Parti kuracaksın." dedi çünkü San Francisco şartı bunun çok partili yeni Birleşmiş Milletlerin oluşması için insanlık ailesinin çok partili demokratik bir antifaşist duyguyla yola çıkmasını gerektiriyordu fakat dedi İnönü, iki üç tane yasağı var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :21

Başladı saymaya. “Bir, Kürt illerinde teşkilat açmayacaksın. İki, kadın kolları ve gençlik kolları kurmayacaksın.” dedi. Bitti, aha sana ilk darbe. Yani ilk darbe, darbe demek. Bir vesayettir.

İkinci darbe, Demokrat Parti iktidarı tahkikat komisyonları kurdu. Aha size ikinci darbe. Peki, bunun neresi objektif? Bu konuda subjektif düşüncelerimizle biz sezgiler ve verileri yakalarız. Bunun üzerinden bilimsel yöntemlerle derinleşiriz. Onun için gelişigüzel objektif olalım, objektif olalım diye bir noktaya saplanmamamız gerekiyor. Şimdi, objektif olursanız şunu anlayamazsınız: Bu darbeler nereden meşruiyet kazanıyor, toplumsal meşruiyet ve nasıl bundan aldığı güçle daha fazla zalimleşiyor bahsinde şöyle subjektif verilerden hareket etmek zorundayız. Kenan Evren’in hiçbir sanatsal değeri olmayan müsveddelerine 50 bin dolar veren ticaret ve sanayi odaları var. Üstelik bir resmine değil, birçok bu konudaki çiziktirmelerine ve intihalden de, yani hırsızlıktan da sabıkalıdır, bu konuda hüküm giymiştir, Fikret Otyam’ın bir resmini taklit ettiği için, kopya ettiği için. Şimdi, burada subjektif bir noktadan hareket ederiz ve o sanayi odası başkanını, o büyük çimento tesisleri olan sanayicilerin bu darbeye ne kadar meşruiyet kazandırdığı meselesi subjektif bir sezgiyle ve değerlendirmeyeyle yola çıkmayı gerektirir. Korkmamalıyız.

Peki, daha vahimi, anlı şanlı bilim insanları, üstelik hukuk fakültesi öğretim görevlileri cuntacılara fahri hukuk doktorası verdiler, bu halkın acılarıyla gördüğü zulümle dalga geçercesine. Şimdi, siz burada, evet bir üniversite senatosu karar almış, şöyle yapmış, böyle yapmış gibi objektif kriterlerden hareket edemezsiniz.

BAŞKAN - Sırrı Bey, eğer çay servisi dikkatinizi dağıtıyorsa servis bitine kadar...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Benim hiçbir şey dikkatimi dağıtmaz Başkanım ama yine de ara veriyorum.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Somut şeyler söylediniz, subjektif değil ki onlar. Çok somut.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :22

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Harekete çıkmak için buradan objektif baktığınız zaman -metodolojiyi birbirimize öğretmeyelim- burada...

BAŞKAN – Sadece çay servisi arası verdim, ikili bir tartışma için izin değildi bu.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Burada basit bir adam der ki efendim, ben gittim bu resmi beğendim aldım. Objektif görünen tarafı budur.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Önemli olan burada resmi alıp almamasıdır, o parayı ödeyip ödememesidir Sayın Önder. Yani orada problem yok. Objektif olmaktan zarar gelmez. O bir kişiye duyduğunuz sempati veya antipatiyi çalışmalara katmama anlamında ben kullandım.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Yok, yok. Şöyle: Geldiği zaman bunun bir sisteme dönüştüğü zaman üniversite senatosu karar almış. Objektif kriterlerini önüne indirir senin. Senin bunun bir sisteme dönüşmesi tespiti subjektif bir çıkış noktasıdır. Bakarsın ki sanayiciler böyle yapıyor, bilim insanları böyle yapıyor, medya mensupları böyle yapıyor, bürokratlar şöyle çanak tutuyor. Bu bir subjektif sezgiyle yola çıkmayı gerektirir. Bunun sistemini çözersin. Onun için korkmamak lazım. Olanların objektifliğini, subjektifliğini tartışmıyoruz.

BAŞKAN – Genel değerlendirmelerinize devam edebilirsiniz.

Buyurun.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Şimdi, keşke Sayın Kıyıklı'nın dediği kadar bir camcının üstüne yıkabilseydik benim de kalbim çok isterdi bunu. Aziz Nesin şöyle demişti 12 Eylül darbesi için: “12 Eylül darbesinin yaptığı bir tane iyi bir şey vardır. O da taksilere taksimetre taktırmak. Ee ama el insaf, bunun için de bir darbe yapılmaz ki.” demişti, yani darbeye gerek yok ki. Bu iş biraz camcılar aşan bir arka plana sahip. Yani hepsi böyle çünkü sonuçlarına baktığınızda bu ülkenin zamanını, kaynaklarını çaldılar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :23

Bitiriyorum. Bitirirken bu komisyon meselesinde bir canlı tanıklığımdan bahsetmek istiyorum. Arkadaşlarımız, sonuçları yayınlanmayan komisyon raporundan bahsetti. Ben biraz daha geriye gidip darbe konusunda bu Meclisin aldığı ilk inisiyatif ve yine yayınlanmayan bir insan hakları raporundan bahsedeceğim. Yıl sanırım 1984'tü. Sayın Özal Başbakan olmuştu memlekette, ben Mamak Cezaevi'nde tutukluydum. Hak ihlalleri o kadar ayyuka çıktı ki Avrupa Konseyi heyetlerinin biri gidiyor, biri geliyor. Meclis, daha yeni hükûmet, bu durumdan çok bunaldı ve bir İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu teşekkül etti, başına da Sayın Bülent Akarcalı getirildi. İçimizde bugün burada yok ama Mamak'ta birlikte yattığımız insanlar var. Bülent Akarcalı ve Meclis heyeti geldiler, bizi Mamak'ta ziyaret ettiler. Biz de canımız ağzımızda, en ufak bir karşı çıkış, yeni bir ölüm orucundan çıkmışız, kırk dört gün süren ve bir sivil, seçilmiş heyet görmüş olmanın şeyiyle bu konudaki zulmü göze alarak Meclis temsilcileriyle konuşmaya teşebbüs ettik. Ben çıktım, A Blok 4'üncü koğuştaki ziyaret ettiklerinde dedim ki: "Burada böyle, böyle, böyle işkence yapılıyor. Fazla uzağa gitmenize gerek yok, tabutluk var iki kat aşağıda, oraya inin, orada kadın tutuklular şu anda ne koşullarda tutuluyorlar görün." Bunun sonrasında bana uygulanacak şeyi göze alıp bir sivil heyet gelmiş, bir seçilmiş heyet gelmiş diye. Tanıkları hayatta. Bakın, Sayın Akarcalı ölmemiş, sağ, Allah da uzun ömür versin. 4'üncü koğuştaki MHP'li ve solcu birçok hükümlü hayatta. Komisyon Başkanı bunu bana söyledi. "Siz savaşın bittiğinden habersiz Japon köylüsü gibisiniz. Artık siz bu ülkenin kirli sularıydınız. Artık temiz sular geliyor." dedi. O kadar hafızama nakşoldu, cümle cümle, vurgu vurgu. Bunu MHP'li tutuklu arkadaşlarımız da -Parlamentoda olanlar var- teyit edebilirler. "Siz kirli sularsınız, bu ülkenin temiz suları geliyor." dedi.

Erbil Tuşalp'in kitaplarında vardır bu hadise bütün ayrıntılarıyla ve belgeleriyle. Çıktılar cezaevinin önüne, onlar gittikten sonra bizi dövdüler. Orası önemli değil. Bunlar

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :24

cezaevinden çıktılar ve gazeteciler Mecliste sordu “Sayın Akarcalı, bu ziyaretin sonuçları nedir? Mamak’ta böyle böyle yakınmalar geliyor.” diye. “Efendim, -kelimesi kelimesine- İstiklal Marşı okumuyorlar, tabii ki biraz dayak yiyecekler.” dedi. Erbil Tuşalp de bunu yayınladı, hesabını sordu, Akarcalı çıt çıkarmadı. Şimdi, o İnsan Hakları Araştırma Komisyonunun raporu hiçbir zaman yayınlanmadı. Meclisin arşivine girdim. Bu konudaki çalışmalar da yele verilmiş, yok, bulamadım böyle bir şey.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Vesayetçi rejimlerde böyle olur zaten. İşte vesayeti kaldırmaya başladıkça da sorguluyoruz. Darbelere maruz kalanlar için de darbecileri sorguluyoruz.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Siz Akarcalı’yı savunmak telaşına düşmeyin Sayın Özdağ.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Savunmuyorum.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Partinizden belediye başkan adayı da oldu bu siciline rağmen.

BAŞKAN – Tam tersi size destek veren bir konuşma yapıyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Darbecilerin olduğu dönemde balı olanların sineği çok oluyor, darbecilerin sinekleri çok oluyor. Öyle oluyor, onu diyoruz.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Eyvallah.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – İhtilal dönemi de demokrasinin tam işlediği dönem olarak sunuluyor.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ne demokрасisi efendim, sözde demokrasi.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, hayır, söyleniliyor yani.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sözde demokrasi o.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :25

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Sözümlü bağlayayım. Dolayısıyla darbe işbirlikçiliğine baktığınız zaman Meclis dâhil olmak üzere, seçilmiş milletvekili dâhil olmak üzere, bu belaya bu pislige bulaşmamış çok az insan var. Ben kestirme bir yöntem önereceğim. Mademki üç ayla sınırlıyoruz ve madem bir hakikat komisyonuna dönüşmesini en azından biz arzu ediyoruz. Bu süreyi verimli kullanmanın çok etkili bir yolu var. Bütün bu pisliğin, bütün bu cürufun arkasında Özel Kuvvetler Komutanlığı ve Seferberlik Tetkik Dairesinin kayıtları önemli bir arşiv niteliğindedir. Demokrasilerde devlet sırrı diye bir şey olamaz halka karşı işlenmiş suçlarda. Devletin bir pislige varsa bundan da arınmanın tam vaktidir. Biz o kozmik oda tabir edilen, devletin bu konudaki sabıkasının tutulduğu, hafızasının olduğu yere bu komisyon girebilmeli, orada bilgi, belge taraması yapabilmeli. Buna mani sadece bir tek şey var, zihnimizdeki ambargolar. Yasal olarak buna mani hiçbir şey yok. Gidecek bu komisyon, 17 kişi bir usul ve esas belirleyecek, ilgili dairenin yetkilileri de gözlemci olarak orada duracak ve yardımcı olarak. Bu arşivleri tek tek, bu üç ayı sadece buna vakfetsek Türkiye için çok hayırlı bir iş yapmış oluruz. Aynı şekilde devletin değişik ad altındaki bütün istihbarat örgütlerinin kayıtlarına. Bugün dünyanın hiçbir yerinde belli bir yılı geçtikten sonra tutulmaya devam edilen kayıtlar yok. Birçoğu artık elli yılı geride bırakmış, yirmi beş yılı geride bırakanlar var. Gidecek bu komisyon, alt komisyon kuracaksa da böyle şeyler için kullanmak durumunda. Seferberlik Tektik Dairesi, bu ülkede kontrgerilla ne demekmiş, kim kurmuş, niye kurmuş, hangi Ermenileri katletmiş, hangi Yahudilere operasyon düzenlemiş, hangi Rumları yerinden yurdundan etmiş, hangi Kürtlerin ocağını yıkmış, hangi Türklere kadretmiş. Bunların hepsini bir çıkarırsak ağa da biziz, paşa da biziz, vazifemizi de tarih önünde hakkıyla yapmış oluruz. Sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Toptaş, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :26

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ben biraz önceki önerimin yanlış anlaşıldığı konusundaki şeyimi, özellikle İdris Şahin Bey'in konuşmasını öyle anladım. Yani davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususu, zaten Başkanlık tarafından davet edilir, bu başka bir şey. Ama bunların tespiti...

BAŞKAN – O Komisyonun işi zaten.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama buradan öyle anlaşılmıyor efendim.

BAŞKAN – Yanlış anlaşılmış.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Buradaki öneriler de aynen sizin söylediğinizi söylüyor. Komisyon karar verecek, Başkanımız davet edecek.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sonra o yasalaştırılıyor ve böyle yazmıştık denir. Devam ediyor. Var mı öyle bir şey?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İdris Bey, bu yazım düzeltilmelidir en azından.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Aynı düşüncedeyiz. Komisyon karar verir, Başkanlık davet eder.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Anladım. Çünkü buradaki anlaşılma öyle anlaşılmıyor, onun için.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Komisyona ne olacak... Maçı da savaş alanına...

BAŞKAN – Sayın Yeniçeri... Sayın Yeniçeri, söz verdim Sayın Toptaş'ı dinliyoruz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Efendim, bu konudaki yazım düzeltilmeli çünkü düzeltilmezse ileride tamiri mümkün olmayan, taleplerimizin karşılanması mümkün olmayan bir sonuç ortaya çıkar. Ben grup toplantısına gideceğim için izninizi isteyeceğim. Genel değerlendirmeleri geldiğimde yapacağım.

BAŞKAN – Genel görüş bu olduğu için, o öneriyi böyle olarak kabul edin. Şimdi, komisyondan da zaten bu kararı çıkmış kabul edelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :27

“Komisyonda dinlenecek kişi ve kurumların tespitinin komisyonda tartışıldıktan sonra belirlenmesi” şeklinde düzeltelim. Öneriyi de böyle olmuş şeklinde devam edelim ki bu konu üzerinde artık devamlı bir tartışma yapmayalım. Bu konu çözümlenmiş olsun.

Diğer hususlarda, ben aslında bir açıklık olsun diye önergelere yazdırmamıştım, tartışırken ortaya çıkar diye. Bunu da söz alan arkadaşlarımızdan rica etsem. Kurulacak olan alt komisyonlar, eğer kurulmasına üst komisyonda karar verilirse hangi kriterlerle hareket etmesi gerektiği hususunda da önerileriniz olursa ekonomik, siyasi, sosyal, psikolojik, diğer etkenler gibi, en azından komisyonun belirleyeceği uzman kurumları belirlemek açısından bu kriterler, bugünkü tartışmamızda neticelenirse çok daha önemli olur komisyonumuzun yol alabilmesi açısından.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, izin verirsiniz bir iki cümle de o konudaki önerimi de söyleyeyim. Hangi komisyonların kurulacağı konusunda bir belirleme bugün için yaparsak eksik kalır. Yani o konularda madem bir komisyon kurulmaya karar veriyorsa arkadaşlarımız, biz alt komisyon kurulmasına karşıyız, söylediğimiz gerekçelerle ama böyle bir komisyonun kurulması gibi bir yola gidilecekse bu konuda düşünmek ve öneride bulunmak üzere önümüzdeki toplantıya bırakılmasında yarar görüyorum.

BAŞKAN – Böyle de gidersek yalnız üç ay falan, yeterli ve çok iyi diyor bütün üyeler. Nedense ben bir tek herhâlde sizden farklı düşünüyorum. Üç ay değil, altı ay bile bu komisyonun çalışması için yetersiz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, yapacağımız şeyin ciddiyetine uygun olarak bir şey yapmalıyız.

BAŞKAN – Bu kararların alınmasını bir sonraki toplantıya bırakalım diyorsunuz öneri olarak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :28

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hiç olmazsa görüşelim ne yapacağımızı. Komisyon ilk defa karşımıza geldi bizim. Bunun üzerine bir fikir jimnastiği yapmadık, bir düşünce alışverişi yapmadık.Şimdi, komisyon kuracaksınız. Ben önereceğim, diyeceğim ki 12 Eylül'den önce kurulan 24 Ocak kararlarıyla ilgili bir komisyon kurulsun diyeceğim, bu kararlar nasıl alınmış, kim almış, uygulamanın sonuçları nedir? Yani hangi komisyon? Bir 60 komisyonu, bir 70 komisyonu, bir 80 komisyonu, üç komisyonla bitmiyor Türkiye'nin darbelere geliş yolu. O nedenle...

BAŞKAN – Sözüünüzü kesmek istemiyorum ama komisyonda şu anda tartışmaya açtığımız konu bu öneriler üzerinde ve geneli üzerinde bir değerlendirme.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Grubumuzla da bir görüşme fırsatı vererseniz, bütün gruplar kendi gruplarıyla görüşür. Arkadaşlarının düşüncelerini de alır.

Ben arkadaşlardan özür diliyorum, izin istiyorum.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkan, ben de ayrılacağım. Müsaadenizle şu 6'ncı maddeyle ilgili ben de yanlış anlaşıldım. İki kelime söyleyebilir miyim.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkanım, ben de arkadaşlarım da söyledik. Bu komisyonda bize gerçekten, yani bütün siyasi partiler için söylüyorum, sayısını belirlersiniz ya da komisyon olarak karar verelim, isim de belirterek üniversitelerden, sivil toplum örgütlerinden bize bu konuda bu üç aylık ya da altı ay olabilir, altı ay süre içerisinde bize bu konuda destek olabilecek bir çalışma grubu oluşturulması gerekiyor. Yani sizin buradaki söylediğinizin tersi bir şey söylüyorum. Sizin söylediğiniz uzman görevlendirilmesi komisyonumuz için ama her siyasi partide ya da alt komisyonda çalışacak arkadaşlarımız için... Anlaşıldığı kadarıyla bir alt komisyon kurulmasıyla ilgili biz karşı çıktık. Gerekçesi de şu: Bölünmesin diye karşı çıktık. Ama böyle bir komisyon da kurulacaksa bize, yani siyasi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :29

partilere en azından destek olabilecek bir grubun oluşması lazım. Bunun için sayısı belirlenir tabii komisyonca, dört olur, beş olur, isimleri her siyasi parti kendisi belirler; bu arkadaşlarımız bu üç ay ya da altı ay boyunca, dört ay boyunca, süre ne zamansa bu sürede bizde çalışırlar; bize bilgi ve belgelerde destek olurlar.

BAŞKAN – Ben bu konuda İç Tüzük çerçevesinde bir açıklama yapmam gerekiyor. Araştırma komisyonlarında görev alacak uzmanlar komisyon çalışmalarına katkı sağlamak maksadıyla davet edilirler ve tespit edilen kişiler ilgili kurumlarından geçici görevlendirmeye talep edilirler. Aynı zamanda bunlar alt komisyonların da uzmanlarıdır, talep etmeniz durumunda. Fakat komisyon çalışmaları çerçevesinde, İç Tüzük'e göre herhangi bir siyasi parti grubunun ayrıca kişisel olarak kendilerine uzman almaları konusu bu komisyonda İç Tüzük gereği mümkün değil. Yani siyasi parti grupları kendilerine bu konuda uzman alabilirler ama buraya davet ettiğimiz her uzman, nihayetinde hepinizin çalışmalarınıza amade olacaktır. Bu anlamda istediniz. Yönlendireceksiniz siz zaten milletvekili olarak, uzmanınızdan ilgili çalışmaları, yerleri, taramaları talep etmeniz durumunda yerine getirir. Ama her ayrı siyasi partinin ayrıca uzman talep etmesi ve onlara tahsis edilmiş özel bir çalışma yapmasına İç Tüzük maalesef izin vermiyor.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Ama burada bahsettiğiniz sizin sadece kamu görevlisi.

BAŞKAN – Elbette. Yani biz kurallarla bağlıyız.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Haklısınız.

BAŞKAN – Üniversiteden de gelebilir.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Evet, gelebilir.

BAŞKAN – Tabii ki şimdi bu komisyonları oluşturur, kriterleri belirlersek elbette çalışmak istediğiniz uzmanları, önerilerinizi alırız, o doğrultuda davetleri yaparız. Ama bu bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :30

siyasi partinin ayrı ayrı her parti grubuna uzmanlar değil, komisyonun çalışmaları için uzmanların daveti şeklinde olabiliyor.

MEHMET ŞEKER (Gaziantep) – Sayın Başkan, bizim amacımız şu: Bir an önce bilgilere, belgelere ulaşabilmek. Ben, inanın Meclisin 12 Eylül öncesi, 1 Mayıs öncesi belgelerine ulaşmaya çalıştım. Sadece gazetede ki kupürlere bakabilmek için bir sene uğraşmanız lazım. Çok zor bir şey. Mikrofilmlerde. Onları tek tek istemeniz lazım. On günlük isteyemiyorsunuz. Bir gazetede ki sadece bir başlığı isteyebiliyorsunuz ve onu çıkartıyorlar.

BAŞKAN – Bu tabii sadece sizin talebiniz ve size faydası olacak bir şey değil. O yüzden diyorum ki komisyonda ortak karar alalım. Kriterler diyelim ki basın konusu, tarama, onun için üç tane uzman çağırırız, bütün milletvekillerimiz onlardan istedikleri bilgileri, belgeleri, taramaları ister, onlara ulaştırır. Ayrıca alt komisyon üyesi olmaya da gerek yok. Her komisyon üyesi komisyondan ve uzmanlardan her konuda bilgi alabilme hakkına ve yetkisine sahiptir. Dolayısıyla o çerçeveleri çizerek çalışma yöntemlerimizi...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Gazeteler konusunda haberleri hazırlayıp veren özel firmalar var. Bunları burada katarsak çok iyi olur Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Karayel.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Saygıdeğer arkadaşlarımız çok güzel konulara temas ettiler. Kimsenin de bu temas edilen konularda çok fazla aykırı bir fikirleri yok ama pratik gitmek açısından ve daha zamanı değerlendirmek açısından bu sizin önerileriniz, 13 maddelik önerilerinize 1'inci maddede ki önerinize, hangi konuların incelenmesiyle ilgili olan kısmın içinden başlayarak bir ilave yapıp, 6'ncı maddede de son cümledeki “komisyonun önerileriyle” diyerek başlayan bir ilave yaparak, bu işi, yani buradaki önerilerle arkadaşlarımızın...

BAŞKAN – O düzeltmeler yapılıyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :31

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Yani o noktadaki şeylerini yaparak bu önerileri bir kayıt altına aldıktan sonra eğer genel konuşmalar zapta geçecekse öyle değerlendirilmesini ben doğru buluyorum. Arz ederim.

BAŞKAN – Sayın Çelebi, buyurun.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Çok teşekkürler Sayın Başkan tekrardan.

Ben önerilerle ilgili görüşlerimi açıklamak üzere biraz önce söz almış idim. Özellikle bütününe ilişkin söyleyeceğim şu: Birçok arkadaşlarımızın yaşadıkları var, deneyimleri var. Benim de yaşadıklarım var, bütününde yaşadıklarım var. Yani 60 darbesinde, 70’te, 80’de, hepsinde var. Kurumsal ve kişisel olarak yaşadıklarım var. Dolayısıyla bütün içtenliğimle söylüyorum, yani idamla yargılanmış bir insan, hapishanede dört yıl kalmış bir insan olarak söylüyorum, asla sürece herhangi bir siyasal kimliğe yapılmış bir bakış açısıyla bunu değerlendirmiyorum. Bir intikam duygusunda da değilim. Objektif bazı kriterlerin ortaya çıkmasını istiyorum bütününe ilişkin, yani ayırım yapmadan. Biraz önce burada önerildi, örneğin 28 Şubat denildi ama 27 Nisan da var, yani hepsini kapsayan, 27 Nisandan geriye doğru veya tam başından sonuna kadar bütün bu darbelerin arka planının çok net açığa çıkmasını istiyoruz ve özellikle Cumhuriyet Halk Partisi olarak bunu bütün içtenliğimizle istiyoruz. Çünkü bu konuda en çok spekülasyon yapılan parti, neredeyse darbelerin en çok bedelini ödeyen bir parti olarak bunun açığa çıkmasında ve arka izlerinin yakalanmasında bizim talebimiz. Diğerleri hassastır bütün arkadaşların, onların hassasiyetlerine katılıyorum ama bu bir yüzleşmeyseniz bu anlamda da Cumhuriyet Halk Partisinin de bu süreçlerdeki dahilinin de açığa çıkması açısından bir yüzleşmenin bu toplum nezdinde yapılması adına da bunu talep ediyoruz ve darbelerin en çok bedelini bu anda yaşayan insanlar olarak. Bunun bir metresi yok, yani bir başkası diyebilir ki en çok biz yaşadık, bir başkası diyebilir ki “En çok ben yaşadım.”

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :32

“Ben-biz” yerine bütün bu ülke bu darbeleri, acıyı yaşadı ve bedelini Türkiye çok ağır ödedi. Yani bugün Türkiye'nin konumu çok daha ileri, çağdaş, demokratik bir noktaya gelebilirdi, ekonomisi çok daha farklı olabilirdi, millî gelirdeki payı çok daha farklılaşabilirdi ama bütün bu süreçler bir şekliyle kapandı.

Bir konuda ısrarla üzerinde durulmasını sizden bir kez daha rica ediyorum, Komisyon üyelerinden rica ediyorum. Bu konuyla ilgili bir yasa teklifi vermemiz gerekiyorsa bu Komisyon üyeleri olarak da verelim. Bütün içtenliğimle söylüyorum yani “Pişmanlık duymuştur.” diye burada ifade edilen... Evet, vardır böyle unsurlar ama korkuyorlar, ürküyorlar yani bunu çok açık ifade etmek gerekiyor. Yani ben bu açıklamayı yaparsam başıma ne gelir? Ben tutuklanır mıyım? Bu korkuyu üzerinde hissetmeyecek bir güvenceyi ilk önce, bu bütün bir sürecin hangi siyasal anlayışta ve kimlikte olursa olsun, hangi süreçte yer almış olursa olsun, madem bütün bu darbelerin bütününüyle bir yüzleşme istiyorsak, bu yüzleşmeyle ilgili bilgi vermede insanlar kendisini sıkıntılı hissetmemeliler. İşte burada çok güzel başlıklar var yani web sitesinin kurulması, buraya bilgi akışı, başka belgelerin gelişleri bunları çok önemli buluyorum Sayın Başkan ama bunları asla yeterli bulmuyorum gerçek bir yüzleşme adına. Dolayısıyla, öncelikle bu konuda biz bir inisiyatif kullanamayacağımıza göre Komisyon olarak, bu da hakikatlerin ortaya çıkması içinse, gerçek hakikatlerin ortaya çıkmasında Mandela örneğinde olduğu gibi gerçekten bunlar araştırılmış, o insanlar nedenleri ve niçinlerini çok net ifade etmişler ama bundan dolayı suçlu sayılmamışlar. Şimdi, gerçek yüzleşme bunun için gerekebilir. Size yüzde 100 katılıyorum Sayın Başkan. Burada benim biraz önceki itirazım “Bir ay daha uzamasın.” anlamında değil. Şimdiden bir karar alıyormuşuz gibi bir algı yaratmasın diye yoksa yüzde 100 katılıyorum. Keşke bu Komisyonun süresi böyle üç ay veya dört ayla sınırlı olmasaydı. Zor, işimiz zor. Yani bunun gerçekleri ortaya çıkartmak, bunların bütün izdüşümlerini bulma konusunda sizin biraz önce söylediğiniz çok farklı boyutları var. Ekonomik, siyasal, sosyal, psikolojik yani bütün bu boyutlarıyla ele almak o kadar kolay değil. Siz de işte Bakanlık yaptınız, bunlarla ilgili taramaların ortaya çıkarılması kolay değil. Biraz önce söylediğimiz, biz önerilerimizi de yaparken kendimize bir danışman kadrosu bulmak değil, bazı bilgilere erişebilir olmamızdır. Burada da kozmik odaya gidiş de dâhil yani bunları Komisyon olarak başka bir şey yapmamız mı lazım? Başka bir yol ve yöntem mi bulmamız gerekiyor? Onu bilmiyorum ama daha önce Susurluk'ta yaşananları biliyorum nasıl akamete uğratıldığını. “Böyle bir dönem değil.” diyoruz. Böyle bir dönemin olmadığını ben de hissetmek istiyorum. Böyle bir dönemde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :33

kimse bu Komisyona bilgi vermekten kaçınmamalı ama korkmamalı da. Kaçınmamalı ayrı bir şey, korkmamak ayrı bir şey. Bunu sağladığımız zaman, işte oralara gerçekten ulaşabildiğimiz zaman, ulaşıldığı zaman gerçek yüzleşmeyi sağlayabiliriz diyoruz. Bu nedenle Cumhuriyet Halk Partisinin bir kimliği olarak bunu söyledim ama bir Komisyon üyesi olarak da bütün izdüşümlerine sonuna kadar inmeye ihtiyacımızın olduğunu, eğer bu konuda bile yönetmenlik değiştirilir... Çünkü bu tarihsel bir... Diğer klasik komisyonlar gibi değil yani çok fazla böyle üstlenmiş olmak adına bunları söylemiyorum. Diğer komisyonların işlevleri filan farklıydı, Susurluk Komisyonu da buna benzer bir komisyondur. Ama bu Komisyona eğer başka bir yetki tanımı yapılacaksa, bu yetkilerin de istenmesi dâhil Meclisten, çok daha kapsamlı bir sürece yaygınlaştırılması gerekiyorsa, bunu hissediyorsak bunun bütün altyapısını, yasal yapısını gruplarımızla da konuşarak ama zamana yayarak değil tabii bizim derdimiz uzatalım değil, ama akamete uğratmadan yani “Pardon, biz bunu yetiştiremedik.” diye akamete uğramadan bu Komisyon, bu topluma bütün bilgileri, verileri şeffaf olarak sunabilmeli diyorum.

Bir kez daha teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şentop, buyurun.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de bugün bu ilk toplantımızda Komisyon çalışmalarımızın hayırlı olmasını, hayırlı neticelere ulaşmasını Cenabıhak’tan temenni ettiğimi ifade ederek başlıyorum.

Şimdi, tabii bu Komisyon bir Meclis Araştırması Komisyonu. Anayasa’nın 98’inci maddesinde, İç Tüzük’ün 104’üncü maddesinde bu Komisyonun görev alanı, zamanı değerlendirilmiş ve neticeye bağlanmış, hükme bağlanmış. Dolayısıyla, bu Komisyon çerçevesinde mevzuattaki komisyona tanınan yetki, görev, bilgi edinmek için Meclisin araştırma komisyonu kuracağı ifade ediliyor. Bu çerçevede Komisyonun çalışmasını değerlendirmemiz lazım öncelikle.

Bu tür komisyonlar çoğu zaman, mesela Faili Meçhulleri Araştırma Komisyonu, Susurluk Komisyonu bu kısa zaman içerisinde çok iyi neticeler ortaya çıkarmış. Onların gereği yapılmış, yapılmamış; biraz o zamanla ilgili, icrai bir komisyon değil bunlar ama Susurluk Araştırma Komisyonunun raporu kapsamlı rapor. Bugün darbelerle, müdahalelerle ilgili soruşturmaların önemli bir kısmının bu raporda...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ulaşılamadığı yerler var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :34

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Elbette, tabii ki.

Bu raporda yer aldığını görüyoruz büyük ölçüde. Davet edilip gelmeyenler var, ayrı mesele tabii.

Şimdi, burada tabii Meclis bu Komisyonu kurarken bir çerçeve çizmiş, Komisyonun çalışmalarını aslında bu çerçeveye bu Komisyonun kuruluş amacına bakarak belirlemekte fayda var. Meclis belli bir darbeye, müdahaleyle ilgili bir komisyon kurmamış; bütün demokrasi dışı, hukuk dışı müdahaleleri kapsayacak bir komisyon kurmuş; bir. İkincisi de bu Komisyonu bir amaç içerisinde kurmuş yani bu darbelerle ilgili bilgi edinmek istiyor. Süreyi de dikkate aldığımızda Meclis araştırması komisyonunun yapısını ve fonksiyonunu da dikkate aldığımızda burada bizim tek tek münferiden bütün darbelerle ilgili detaylı, ayrıntılı bir çalışma yapmamız aslında öngörülmemiş burada. Biz daha bir üst bakışla burada bütün darbeler üzerinde bir çalışma yaparak, yürüterek nihayetinde bunların temel sebeplerini tespit ederek bir daha tekrar etmesini engelleyecek formülleri üretmek üzere çalışacağız. Ha, belki bu komisyon çalışmaları bir yol açar, münferiden tek tek 27 Mayıs için, 12 Mart için, 12 Eylül için, 28 Şubat için ayrı ayrı komisyonlar daha sonra da kurulabilir belki ama bu Komisyonun görevi tek tek bu darbelerle ilgili ayrıntılı çalışmaları yürütmek değil.

Tabii bu sebepler konusuna da baktığımızda arkadaşlarımızın dile getirdiği birçok sebep var ama bu sebepleri içerisinde tabii neticeye müessir olan sebepler önemli. Yine faillerde çoktur darbeye bir şekilde bulaşan, bir şekilde darbecilerin hizmetinde olan, darbeyi hazırlayan ortamın tesisinde gayret edenler olabilir ama bunlar da değil, biz daha çok asli failer üzerinde bu çalışmamızı yürütmek zorundayız. Şimdi burada tabii bizden istenen bir akademik çalışma da değil, daha çok bir sonuca yönelik birtakım pratik faydaları olacak bir çalışma.

Darbeler konusunda çok kısa ben kendi görüşümü ifade edeyim. Aslında biraz Sırrı Süreyya Bey'e paralel şeyler olacak bunlar. Türkiye 1946'da ilk defa çok partili hayata geçiyor. Bu bir Türkiye'de siyasi tercih veya iktidarın tercihi değil, bir uluslararası konjonktürün zorlamasıyla, icbarıyla Türkiye giriyor, NATO'ya girmek istiyor, onun için. Zaten bunun istenmeyerek olduğu da belli. 46 seçimleri tarihte bir komedi olarak anlatılan seçimlerdir yani açık oy-gizli sayım şeklinde yürütülmüş bir seçim. 50'de artık tabii bu göstermelik olarak bunu yürütmenin mümkün olmadığı ortaya çıkınca 50'de serbest seçim yapılıyor. 50 ile 60 arası böyle bir dönem. Fakat Türkiye'de bürokratik elitler, bazı siyasi elitlerle beraber serbest seçimler yapıldığı takdirde Türkiye'de kendi siyasi görüşlerinin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :35

Türkiye'de iktidara gelemeyeceğini fark ediyorlar. Şimdi burada Türkiye'de uzun yıllar tek parti iktidarı döneminde de oluşan bir bürokratik elit ve buna bağlı bir ideoloji var. Bunu seçim yoluyla iktidara getirebilmek mümkün değil. Bu nasıl iktidara gelebilir? Darbe yoluyla. Pratik bir darbe. Fakat 27 Mayıs darbesini diğerleriyle mukayese ettiğimizde bir farklı durum var. Burada kurumsal anlamda Türk Silahlı Kuvvetleri darbe yapmıyor. 27 Mayıs'ta Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde oluşmuş bir çete darbeyi yapıyor. Çünkü Başbakan gibi, bakanlar gibi Türk Silahlı Kuvvetlerini temsil makamında bulunan kişiler de tutuklanıyor, harp okulunda öğrenciler tarafından dövülüyor, Rüştü Erdelhun Genelkurmay Başkanı başta olmak üzere Hava Kuvvetleri Komutanı olmak üzere.

Bundan sonrası önemli aslında. Yani seçimle iktidara gelemeyecek bir anlayış, siyasi görüş darbeye iktidara geliyor fakat daha sonra bunu iktidarda tutmanın bir formülünü bulmak lazım.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hepsi de var tabii onlar ama...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bunun kalıcı formülü de işte anayasalar üzerinden yürütülüyor. Anayasalarda kurulan yapı Türkiye'de seçim yoluyla demokratik meşruiyeti olan bir iktidara paralel bir iktidar alanı oluşturuluyor. Bunun detaylarını daha sonra belki tartışmalarımızda konuşacağız ama bundan sonra, bakın bu darbeden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri de yeniden dizayn ediliyor, 4 Ağustos 1960 tarihinde çok ciddi bir tasfiye hareketi var, 250 generalden 235'i resen emekli ediliyor, 5 binin üzerinde subay resen emekli ediliyor. Yeni bu vesayetçi ideolojiyi benimseyecek bir yapı oluşturulmaya çalışılıyor. Aslında sonraki darbeler hep bu 27 Mayıs sonrası ortaya konulan parametrelerin üzerine oturmaktadır, 12 Martta, 12 Eylüldeki darbeci subay, hatta 28 Şubatçılar büyük ölçüde o dönemde 27 Mayıs döneminde işte harp okulunda okuyanlar o dönemde subay olarak yeni göreve başlamış kişiler. 27 Mayıs sonrası inşa edilen böyle bir ideoloji var. Bir anlamda devlet içerisinde bir devlet anlayışı. O bakımdan ben tek tek belli tarihlerde Türkiye'de darbe yapıldığı kanaatinde de değilim. 27 Mayısla beraber Türkiye'de bir darbe yapılmıştır, ondan sonra bir darbe ortamı, düşük yoğunluklu darbe ortamı yakın zamanlara kadar devam etmekteydi. Türkiye birtakım demokratik atılımlarla seçimler yoluyla, birtakım soruşturmalar yoluyla bu konuda bir mesafe aldı yani vesayetçi anlayışı, iktidar anlayışını gerileten bir mesafe aldı. Bizim Komisyonumuz da burada yol açıcı bir fonksiyon üstlenecek inşallah.

Bu bakımdan, bizim temel hedefimiz, bir akademik yazmak, darbeler üzerine bir tasfiyede bulunmak değil, daha çok neler yapılabilirse, hangi adımlar atılırsa bir daha benzeri

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :36

bir ortam Türkiye'ye yaşatılmaz, bunun sebeplerini araştırmaktır. Bu bakımdan, vakti dikkate alarak Sayın Başkanın alt komisyon önerilerinin doğru olduğu kanaatindeyim. Tabii biz mesela Anayasa Uzlaşma Komisyonunda da çalışıyoruz, orada da alt komisyonlar kurduk. Alt komisyonların da kayıtları, raporları, tutanakları mevcut olduğu için o komisyon toplantılarında bulunmayan arkadaşların bunu takip etme imkânı var her zaman ama başka türlü olursa biz hepimiz birlikte tek tek konuyu araştırmak üzere çalışacak olursak bu süre içerisinde netice alabilme imkânından mahrum kalırız.

Ayrıca komisyonlar sabit de olmaz. İsteyen tabii, birden fazla alt komisyonda da yer alabilir, bunların toplantılarına da gerek gördüğü zaman da katılabilir. Bu bakımdan alt komisyon fikri bizim pratik olarak mesafe almamız bakımından önemli bir fikir. Ben de buna katıldığımı ifade edeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Cengiz Yavilioğlu Bey, buyurun.

CENGİZ YAVİLİOĞLU (Erzurum) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de bu Komisyonun yapacağı çalışmaların hayırlı uğurlu olmasını Cenabıallah'tan niyaz ediyorum. İnşallah ülkenin geleceğine yönelik çok olumlu sonuçlar, bilgiler, belgeleri elde edebileceğimiz, gelecekte de yeniden yapılanmalara esas oluşturacak sonuçlar elde ederiz.

Ben doğrusu bu Komisyondan bir anlamda da beklentilerimi ifade etmek istiyorum. Her şeyden önce tarihsel olarak geçmişten itibaren güvenlik alanının genişlediği bir siyaset yapısı, siyaset biçimi vardı. Bu güvenlik alanı siyaset alanının aleyhine bir şekilde büyüdü, kendi gücünü bu şekilde oluşturdu. Bunun da yine tarihsel sebepleri olmakla birlikte, 1960 öncesinin verilerini de dikkate alarak bunu söylüyorum fakat esas kurumsallaşma biçimi 1960'tan sonra oluştu.

Değerli arkadaşlar, benim burada tek bir amacım var, o da şu: Egemenliğin sahibi olan halkın kendi egemenliğine tekrar kavuşması için çaba göstermektir. Yani egemenliği 60'tan itibaren sivil alanın aleyhine sürekli olarak genişleten kesimin kullanmış olduğu bu egemenliği tekrar halkın sahip olduğu yani kendisinin sahip olduğu bu gücü tekrar halka iade etme noktasında çalışmaların netleşmesidir. Bunu yapabilmek için de biraz da işin bu egemenliği elde etme, kullanma, sürdürme yöntemlerini zaman içerisinde nasıl dönüştüğüne bakmakla da ilintili. Ama ben bu çalışmaları yaparken öncelikle geçmişten itibaren, özellikle

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :37

oluşturulan mevzuatla, Anayasa, yasa, İç Hizmet Kanunu, Teşkilatlanma Kanunu gibi kanunlarla sivil alanın siyasetin aleyhine genişleyen bu yapının mevzuat kısmının bilinmesi, irdelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bundan sonra yapılması gereken önemli bir şeyin de yine kurumlarla ilgili bir çalışma olması gerekiyor. Bunun da Millî Güvenlik Kurulunun kendisinin bizatihi başta olmak üzere siyaset alanının aleyhine nasıl genişlediğinin, genişletildiğinin iyi bilinmesi gerekir. Çalışmalarımızın bir sonucunun da bu yönüyle olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü Millî Güvenlik Kurulu 1960'tan sonra sürekli olarak özerk bir yapı yani sivil alanın aleyhine güçlenerek özerk bir yapı oluşturuyor. Kurumlar açısından öncelikle incelenmesi gereken şey bu. Bunun sivil alana alan oluşturma veya sivil alanın kendi alanına yeniden sahip olma sonucunu doğurması gerekir.

Diğer bir husus, yine Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği. Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin de yine sivil alana ait olması gereken bilgi, belgeleri toplayan ve bu bilgi, belgelerle siyaset alanını kontrol edebilecek yeni bir mevzuat oluşturma veya bilgi dikte etme veya onu sınırlandırma, çevreleme gibi bir sonucu olduğunu biliyoruz geçmişten itibaren. Bu kurumların darbelerle ilişkisini de bildiğimiz için bunların yeniden düzenlenmesi, teşkilatlanma açısından yeniden düzenlenmesi, bilgi toplama ayrıcalıklarının, bilgileri kullanma ayrıcalıklarının çok iyi bilinmesi lazım.

Bir diğer husus hiç şüphesiz sebeplerle alakalı. Sebeplerle alakalı kısmı incelerken de bizim yapmamız gereken şey konjonktürel sebeplerden ziyade kurumsal sebeplere bakmaktır. Yani biraz önce kısmen bahsetmiş olduğum unsurlar kurumsal sebeplerdir. Konjonktürel sebepler değişkendir, bunlar üzerinde çok fazla vakit kaybedilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Buradaki konuşmalardan tabii ki haklı olarak işte ülkücüler, İslamcılar, muhafazakârlar, solcular, liberaller kendi dünyalarında o darbelerin sonuçlarını yaşadı. Bu sonuçları oluştururken de ekonomik sonuçlar, eğitimle alakalı sonuçları oldu, siyasal sonuçları oldu, toplumsal, sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili vesaire sonuçları oldu. Hatta askerî teşkilatlanmanın bizatihi kendisiyle ilgili sonuçlanmaları oldu yani askerî teşkilat içerisinde de daha merkezî bir yapının oluşturulmasına yönelik sonuçları oldu. Ben bu sonuçlara bakarak esası kaybedeceğimiz bir çalışma yönteminin uygun olmayacağını düşünüyorum. Yani esasa yönelik çalışmaların, biraz da basitleştirilmiş çalışmaların yani basit yöntemlerin kullanıldığı ama ayrıntılı bir şekilde yapılan çalışmalar olması gerektiğini düşünüyorum. Bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :38

çalışmalardan geleceğe yönelik sonuçların da mutlaka çok belirgin, altı çizili bir şekilde yani üç ayımız var artı bir ay kullanılabilir belki, bu 3+1'in, bu kadar çok yoğun bir çalışmanın -yani tarihimizi neredeyse inceleyeceğiz- çok ciddi, daha doğrusu çok ayrıntılı bir çalışma ortaya çıkarabilecek bir zaman olduğunu düşünmüyorum bu 3+1'in yani yaklaşık dört aylık bir zamanın. Ama bu, geleceğe yönelik sivil alanın yani egemenlik hakkını kullanacak olan sivil alanın genişlemesine bir destektir, bu yönüyle bir temsilî gücü vardır ama ayrıntılı bilgilerin de tabii kurumsallaşma açısından daha güçlü sonuçları olacağına da inanıyorum.

Ben hayırlı uğurlu olmasını diliyorum Cenabıallah'tan. Yöntem olarak basit yöntemler açısından alt komisyonların oluşturulmasına belirgin darbelerle, belki 60'la 71 birlikte, 12 Mart, 27 Mayıs birlikte değerlendirilir, tek bir komisyon orada oluşturulabilir. Diğerleri yakın olan 28 Şubat daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilir. Üç alt komisyonla bu çalışmanın yürütülebileceğine inanıyorum. Hayırlı uğurlu olmasını diliyorum arkadaşlar.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Yavilioğlu'na.

Ben bir hatırlatma yapayım Başkan sıfatıyla. Bu toplantının sonunda Üyeler Alt Lokantasında sizlere yemek ısmarlayabilirim. Güzel bir başlangıç olsun diye. Şimdiden hatırlatayım ki zaman zaman bitimini beklemeden ayrılanlar var, belki sonuna kadar kalma iradesi de olabilir toplantıda bir destek olarak diye düşünüyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Alanı güzel söyleseydiniz düşünülebilirdi.

BAŞKAN – Çok doğru. Daha sonraki dönemlerde de bu çalışmalarımıza pozitif anlamda yemekle ilgili katkıları en iyi şekilde verebilecek kişi Feyzullah Bey'dir, dışarıda ağırlama konusunda çok iyidir kendisi.

İdris Bal Bey.

İDRİS BAL (Kütahya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Belli ki değerli arkadaşlar, hepimizin söyleyeceği çok şey var, dolu doluyuz ve iyi ki dolu doluyuz ama doğaldır ki belli bir sürede burada bunları anlatmaya çalışıyoruz ve bunları anlatmaya kalktığımız zaman hakikaten uzunca bir süre alacak.

Bu çerçevede benim şöyle bir önerim var: Muhtemelen arkadaşlarımızın farklı çalışmaları olabilir daha önceden. Benim de daha önceden yaptığım bir çalışma, rapor var bu hususta. Ben bazı arkadaşlarımla paylaştım. Bu görüşlerimi burada tekrar etmek yerine diğer arkadaşlarımla da paylaşmak isterim, diğer siyasi partiden arkadaşlarımla da paylaşmak isterim. Aynı şekilde, Naci Bey'in de söylediği gibi bu bir öğrenme sürecidir. Arkadaşlarımızın da böylesine çalışmaları varsa bunların karşılıklı paylaşılmasının faydalı olduğunu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :39

düşünüyorum. Ben memnuniyetle alıp okumak istediğimi öncelikle söyleyeyim. Onun için ben bu hususta görüşlerimi uzun uzadıya anlatmak ve zaten ilerleyen vakitte vaktinizi almak istemem değerli arkadaşlar. Fakat usulle alakalı bir-iki noktaya temas etmek istiyorum. Belki bu formülasyon döneminde, yol haritasını döneminde işe yarar diye bunları ortaya koymak istiyorum.

Öncelikle, darbeleri böyle bir grupta yaparken en yalın anlatımıyla, en basit anlatımıyla şöyle düşünmek lazım: Darbe bazen sopa vurularak yapılır bazen gösterilerek yapılır. 60'ta, 80'de sopa vurulmuştur; 71'de, daha sonraları ise gösterilmiştir yani komisyonlarda böyle bir şey yapılabilir belki yani fiilî darbeler ve bir de muhtıralar şeklinde düşünülebilir.

İkincisi ise yine usul bağlamında darbe sürecini ön hazırlık, uygulama ve sonuçlar olarak ele alabiliriz. Bir sefer darbe, darbe olduğu gün başlamaz; darbe ön hazırlıkla başlar. Kurt puslu havayı sever. Yani o darbe sürecinin başladığı tarihe, o psikolojik harekâtlara, o çalışmalara dikkat etmek lazım. Dolayısıyla, her darbeyi, 60'ı da, 71'i de, 80'i de, daha sonraları da o ön hazırlık, işte psikolojik harekâtlar, yapılan her türlü illegal -belki bazıları legal çerçevede de olabilir- faaliyetler ve bu ön hazırlık yapılırken hangi aktörler kullanılmış? Siyasette, medyada, üniversitede, STK'da veya illegal yapılanmalarda ya da uygulama nasıl olmuş ve uygulandıktan sonra sonuçlar ne olmuş? Bunun ekonomik sonuçları, güvenlik sonuçları, siyasete dair, dış siyasete dair sonuçları ve burada da darbecilerin uygulamaları nasıl, neler yapmışlar? Dolayısıyla, şöyle bir şablon tekrar etmem gerekirse her darbeyi ön hazırlık, darbenin icrası ve sonuçları... Ve sonuçlarda da neler yapmışlar? Ve her birinde bunu yaparken hangi aktörleri kullanmışlar? Burada farklı arkadaşlarımız bahsettiler, Özcan Bey de bahsetti, işte burada farklı kurumlarımızın -TSK başta olmak üzere- içerisindeki illegal yapılanmalar, istihbaratımız olabilir, medyamızın içinde olabilir, üniversitemizin içerisinde olabilir, siyasette olabilir, farklı şeylerde olabilir. Dolayısıyla, böyle bir şablon belki işimize yarayabilir diye düşünüyorum.

Buna ilave olarak, bunlar söylendi, tekrar etmek istemiyorum ama değerli arkadaşlar, bu bir zihniyet sorunudur. Bazı arkadaşlarımız söylediler, Özcan Bey de söyledi. Silahlı Kuvvetler sorunu değildir. O bir parçasıdır, aynen diğerlerinin de, medyanın da, üniversitenin de, başka kesimlerin de parçası olduğu kadar parçasıdır. Zira, biraz önce dedim ki: "Darbe ön hazırlık..." Ön hazırlıkta belki bir sürü kesim rol oynuyor. Belki Silahlı Kuvvetlerde bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :40

illegal yapılanma elinde sopa olduğu gibi bunu icra etme vazifesini görüyor. Aksi takdirde, bu bir zihniyet sorunudur.

Değerli arkadaşlar, bir de bakış açımız çok önemli. Rahat olmamız lazım, bizim etnik bir bakışa ihtiyacımız yok, bizim taassup içerisinde siyasi bir bakışa ihtiyacımız yok. Biz Diyarbakır Hapishanesini görürken Mamak'ı görmüyor isek ciddi bir sıkıntı içerisindeyiz. Solcuya yapılan eziyeti, Diyarbakır'da yapılan eziyeti görür iken, ülkücüye, dindara yapılan eziyeti göremiyor isek değerli arkadaşlar ya da farklı kesimlerdeki âlimleri böyle oradan oraya sürülürken, eziyet içerisindeyken bunları şümullü bir şekilde resmin tamamını göremiyor isek ciddi bir sıkıntı var demektir arkadaşlar. Onun için rahat olmak lazım, bu ülke meselesi. Yani farklı dinlerden de olsak, siyasi görüşlerden de olsak bunun ülke meselesi olduğunu bilmemiz, bedellerini hep beraber ödediğimizi bilmemiz gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, bir de netice itibarıyla toplumsal bilinçlenme ihtiyacımız var bizim yani panzehir demokrat insan, ekmek, su gibi özgürlüğüne düşkün insan. Dolayısıyla, hani yargılama dendiğinde de sadece aklımıza hukuksal yargılama gelmemesi lazım. Meclisimizde böyle bir komisyonun kurulması çok önemlidir. Bir medya mensubunun çıkıp itiraflarda bulunması, üniversite mensubunun “Yanlış yaptık.” diyebilmesi ya da sinemada o günlerde ödenen bedellerin can alıcı bir şekilde ortaya koyulması, sönen ocakların, yarıda kalan eğitimlerin ortaya koyulması bunlar hep bir yargılamadır. Netice itibarıyla, her kesimin sahip çıkması ve her kesimin kendini kişisel ve kurumsal olarak otokritiğe tabi tutması gerekir diye düşünüyorum.

Dediğim gibi uzun uzadıya görüşlerimizi anlattığımız takdirde, hakikaten çok birikimli arkadaşlarımız var, kıymetli arkadaşlarımız var. Ben onun yerine şahsım adına kendi çalışmamı tüm arkadaşlarla paylaşacağım. Böyle bir çalışma da varsa bunu değerlendirmekten, okumaktan mutluluk duyacağımı belirtiyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Öncelikle şunu hatırlatabilirim ben de. Bu konudaki çalışmalarınızı Komisyon üyelerinin tamamının bilgisine sunabilirsiniz. Aynı zamanda, başka alanlarda bu yönde çalışması olan herkes de yine diğer üyelerle çalışmalarını paylaşabilir, bunu da son derece önemsiyorum ve katkısı olacağını düşünüyorum.

Naci Bostancı Bey, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :41

Aslında her konuşma başka konuşmaları çağırıyor, konuşma çoğullaşıyor.

BAŞKAN – Bugüne özgü yalnız Sayın Başkan. Bundan sonraki tartışmalarımızda bir süre sınırlamasıyla ve saatle planlı bir şekilde gideriz. Bugüne özgü.

Buyurun.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Usul hakkında beş dakikayı hiç geçmemeli.

BAŞKAN – Bir dahaki toplantımızda.

Sayın Başkanım, evet.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – İşin yöntemine dair tartışmalar, objektiflik yahut da subjektiflik, siyasal angajmanlar veya bunların dışına çıkmak, ön yargılar bütün bunlar çok zengin tartışmaları olan, çok zengin literatürü olan konular. Hakikaten objektiflik dediğimizde eğer kastettiğimiz herkesin kabul edebileceği birtakım pozitif olguları ortaya koymaksa, bu olguları ortaya koyduğumuzda buradan topluma söyleyeceğimiz bir mesaj çıkmaz. Mesela deriz ki: “12 Eylülde darbe yapılmıştır.” Bu objektif bir tespittir hakikaten. Ama “Darbe niçin yapılmıştır?” sorusuyla birlikte yorumuna başladığımızda o objektiflik sarsılmaya ve subjektif bir şekilde o normatif unsurlar da devreye girmeye başlar, norm çünkü devreye giriyor.

Ama bundan da korkmamak lazım, normlarımız olacaktır. Esasen normlar, sahip olduğumuz normlar zannettiğimizden ve düşündüğümüzden çok daha geniş bir alanda karşımıza çıkar. Mesela özgürlüğün otoriteye göre daha iyi olduğu varsayımı da bir normatif değerlendirmedir, objektif değildir. “Niçin özgürlük daha iyidir?” bunu kanıtlayamazsın objektif olarak ama hepimiz özgürlükten yanayız çünkü bağlam, epistem, paradigma vesaire bir sürü kavramın çağrıştırdığı gibi ve içinde bulunduğumuz bağlam bunun daha doğru ve tutarlı olduğuna ilişkin, bunun daha insani olduğuna ilişkin bir arka plan oluşturuyor. Hepimiz buna katılıyoruz. Dolayısıyla, bu normatif olanın çok da kaygı duyulacak bir husus olmadığını, aslolanın mukayese edilebilir bilgi yani bir önermede bulunduğumuzda, bir tespitte bulunduğumuzda bunu yanlışlamaya açık bir metodolojiyle yürütebilmek, mukabil okumalara açık bir biçimde ve revize etmeye hazır bir hâl içerisinde bu çalışmayı sürdürmek. Eğer böyle bir yöntemle çalışmaları sürdürürsek zaten hepimizin endişe ettiği belli siyasal angajmanların perspektifinden darbelerin değerlendirilmesine ilişkin yanlışlıktan kaçınmış oluruz ve neticede bir komisyon olarak bu çalışmayı sürdürmüş oluruz, komisyon olmanın ruhuna, maddi şartlarına uygun bir çalışmayı gerçekleştirmiş oluruz. İşin zorluğu hakikaten görülmeli. Fransa’da tarihçilik ekolü çok önemli bir ekol. Kimi çalışmaları yaparken tarihî olayları belli bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :42

vaka üzerinden giderek bir dönemin atmosferini, sosyolojisini, iktidar ilişkilerinin, iktisadi yapısını ortaya koymaya çalışır. Mesela, bu ekolden bir adam “royal touch” diye, şahane dokunuş diye kralın haftada bir hastaların başlarına dokunarak onları iyileştirdiğine dair inancı sorgular. Altı yüz yıl süren bir inançtır bu. Fakat bunun çerçevesinde insanların iktidarla olan ilişkilerini, onların tutumlarını bütün bir dönemin atmosferini tek bir olay, tek bir durum üzerinden değerlendirir veya 1962’de Mübeccel Kıray Ereğli üzerine bir çalışma yapmıştı. Ereğli geleneksel yapı içerisinde üretimini gerçekleştiren sosyal örgütlenmesi öyle olan bir kasabaydı. Sanayileşmeyle birlikte Ereğli’nin nasıl değiştiğini ortaya koyarken aslında bütün Türkiye için örnek teşkil edecek bir sanayileşme öncesi, sanayileşme dönemi ve sonrasına ilişkin birtakım değerlendirmeleri ortaya koymuş oldu. Türkiye’yi temsil edici manada bir çalışma yaptı.

Şu bakımdan bunları hatırlatıyorum: Hepimiz herhâlde şu kanaatteyiz ki mesela 1978’de yaşanan Maraş olayları, daha sonra yaşanan Çorum olayları darbe ortamının teşekkülünde önemli olaylar. Şu Komisyonumuz üç ay zamanını hasretse ve Maraş olaylarını açığa çıkartmak için çalışma gösterse onun bile bütünüyle tüketici, her türlü karanlık yanıyla aydınlatıcı bir çalışma yapabilir mi, bundan çok emin değilim. Mesela, Sivas Madımak olayları, hemen üç gün sonra yaşanan Başbağlar katliamı, birtakım seri cinayetler, Ahmet Taner Kışlalı cinayeti. Bütün bunların aslında iktidar ilişkilerini kamusal algıyı dönüştürmeye yönelik işler olduğuna dair derin bir şüphemiz var. Ama bu derin şüpheyi tahkik edecek, delillendirecek çalışmayı şu Komisyon tek bir olaya bir hasretse acaba bütün yönlerini açığa çıkartabilir mi? Bu bizim önümüzdeki zorluklar ama bu olaylara değinmeden, bunlara ilişkin verileri ortaya koymadan darbeleri araştırmak da imkânsız. Zamanı dikkate aldığımızda, bütün bu olayların mahiyetini dikkate aldığımızda çalışmayı bölümlemek ve nasıl bir senaryo üzerine yürüyeceksek bu konuda bir ortak mutabakat çerçevesinde çalışmak zannediyorum çok önemli olacak.

Ben, bu çerçevede her şeyden önce şunu da antrparantez ifade edeyim. Tanık koruma programlarından bahsetti Süleyman Bey. Bu süreç içerisinde gelecek olan tanıkların endişeye kapılmaksızın ifade verebilmeleri bakımından uygun bir ortam oluşturulması veya hukuki güvence verilmesi, kesinlikle bunu ciddiye almak, düşünmek gerekir, önemlidir ama birtakım insanlar muhtemelen karanlık iktidar ilişkilerine girmiş olanlar bunun hukuki neticelerinden endişe edecekleri için çok piyasaya çıkmıyor olabilirler. Bir tür ifşaat, itiraf sayılabilecek bu tür bilgiler, belgeler bizim için çok önemli. Böyle bir yöntem eğer

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :43

uygulayabilirsek, hukuk müsaitse bunu değerlendirmeye almak çok önemli diye düşünüyorum.

Benim önerim şu...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İhbarla ilgili daha önce bir yasa çıkmıştı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Devamla) – Evet.

Bu aynı zamanda komisyona yapılan başvuruları artırabilir. Bir dönemin bütün kirli ilişkilerinin açığa çıkıyor olduğuna dair toplumsal algıyı güçlendirerek çok verimli birtakım kişilerin gelmesini temin edebilir. Bunun kamusal algısını da yapılacak yasal çalışma çerçevesinde medya marifetiyle inşa etmek mümkün olabilir.

Benim önerim şudur: Biraz önce de ifade edildi, 27 Mayıs ve 12 Mart bir alt komisyon olabilir. 12 Eylül bir alt komisyon olabilir, 28 Şubat ve sonrası bir alt komisyon olabilir. Her bir komisyon şöyle bir şablon çerçevesinde çalışmayı yürütebilir. İzniniz olursa o şablonu çok kısaca ortaya koyayım. Esasen bu çalışma, darbe öncesi ortam, darbe süreci ve darbe sonrası ortam olmak üzere üç dönem çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu dönemleri değerlendirirken şu tür kriterler esas alınabilir: Siyasi, ekonomik, toplumsal, hukuki veriler, partiler, seçim dönemi beyanları, sivil toplum örgütleri, belli başlı eylemler, basının tutumu, çatışma ve gerilim başlıkları, ekonomik veriler, ihracat, ithalat, işsizlik oranları, kalkınma hızı, gelir dağılımı, ekonomik örgütlenme, kamunun ve özel sektörün payı, toplumun ilgi gösterdiği konular, tartışmalar, belli başlı şehirlerin nüfusları, sosyal mobilité, eğitim oranları, kültür-sanat olayları, tutuklu ve hükümlü sayıları, mahkemeler, rayiç hukuki düzen, özgürlük-otorite ilişkisi, insan hakları alanındaki tutumlar, ihlaller, devlet algısı, cinayetler, toplu katliamlar darbe öncesi dönemine ilişkin araştırılacak belli başlı konular olabilir.

Darbe sürecinde ise, darbe öncesi açıklamalar, darbeyi gerçekleştirenler, darbeyi meşrulaştırma gerekçeleri, basın ve yayın organlarının tutumları, darbeyi meşrulaştırma adına yürütülen kampanyalar, geçmişe yönelik eleştiri konuları, gelecek taahhütleri, dikkat çekici uygulamalar, alınan kararlar, yapılan yasal düzenlemeler, özgürlüklere getirilen kısıtlamalar, insan hakları ihlalleri, yargının işleyişi ve bağımsızlığı meselesi, seçime gidilen atmosfer, anayasa tartışmaları, yapılan anayasanın mahiyeti. Bunlar incelenebilir.

Darbe sonrası dönem de, darbe öncesi kategoriler esas alınarak mukayeseli bir çalışmayla ortaya konulabilir. Böyle bir şablon aslında üç alt komisyonun da çalışmaları yürütürken onlara faydalı olabileceğini düşündüğüm bir şablon. Tabii, bu çalışmayı yürütürken başlangıçta bizim birtakım önermelerimizin olması lazım. Esasen konuşmacılar

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :44

burada önermelerini de biraz zımni bir şekilde dile getirmiş oldular. Benim önermelerim şunlar: Bunlar zenginleştirilebilir. Bu önermeler çerçevesinde ama önermelerin yanlışlanabilmesine de açıklık sağlayarak çalışmayı yürütmek lazım.

1) Darbeler demokratik kurumlaşmada ve demokrasi kültürünün yerleşmesinde engelleyici bir rol oynamıştır.

2) Darbeler ekonomik kaynakların etkin ve verimli kullanılmasına mâni olmuştur.

3) Darbeler giderilmesi bazen uzun yıllar alan, bazen giderilemeyen insan hakları ihlalleri doğurmuştur.

4) Darbeler uluslararası ilişkiler bakımından bir arka plana sahiptir.

Bu önermeleri dediğim çalışmalar çerçevesinde test etmek gerekir. Eğer yanlışlıyorsa eldeki veriler önermeleri revize etmek lazım, doğruluyorsa onları tahkim etmek lazım. Bu önermeleri zenginleştirerek bu şablon çerçevesinde çalışmayı yürütürsek zannediyorum mesafe alabiliriz.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN – Buyurun.

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben Komisyonumuza çalışmalarında başarılar diliyorum. Herhâlde cumhuriyet tarihinde kurulmuş ilk komisyon bu, inşallah son da olur güzel bir neticeye ulaşabilirsek.

Şimdi, tabii darbelerin çok çeşitli sebepleri var, şu ana kadar arkadaşlarımız değindiler. Mesela, darbelerin medyayla ilişkisi, ekonomiyi yönlendiren sermaye kuruluşlarıyla darbelerin ilişkisi, ekonomik durumumuzla ilişkisi. Dünyanın 5'inci büyük ekonomisi olsak kişi başına gelirimiz 40 bin dolar olsa, hiç kimse darbe yapar mı? Bence yapmaz. Eğitimle ilişkimiz. Yani toplumumuzdaki insanlarımızın yüzde 85-90'ının lise mezunu, yüzde 70'ini üniversite mezunu yaptık da darbe mi oldu? Hayır, böyle bir şey yapamadık. Siyasi yönetim tarzıyla darbelerin ilişkisi. Ülkeyi siyasiler çok iyi idare ettiler de askerler durup dururken kendiliğinden mi darbe yaptı? Bana göre, hayır. Demokrasi kültürüyle ilişkisi. Demokrasi kültürü ülkemizde çok oturdu, yaygınlaştı, herkes benimsedi de mi darbe oldu? Hayır, böyle bir şey olmadı. İnsan haklarına çok mu saygı gösterdik de darbeler oldu? Hayır, gösteremedik. 1952 yılında NATO'ya girmişiz. Her NATO toplantısında seçilmiş Millî Savunma Bakanı ön tarafta oturmuş, Genelkurmay Başkanı arka tarafta oturmuş, bizde ise tersi olmuş. Altmış yıldır da bundan ders alıp bunu düzeltmemişiz. Siyasiler bunu düzeltmedik?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :45

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sizden korktuk!

ŞİRİN ÜNAL (Devamla) – Efendim, şimdi, ben de aranızdayım da... Kendi kendimize konuşuyoruz ya, yani önümüzde örnekler de var, ufkumuzu açanlar da var ama bir değişiklik yapamamışız, düzeltememişiz. Biz asker milletiz demişiz, kendi kendimizi kandırmaya devam etmişiz. İnşallah bir yerden başlayıp bunları düzeltmeye çalışacağız.

Mesela, dış etkiler. Subaylarımız, generallerimiz, diplomatlarımız ve üniversite hocalarımız dış etkilere en çok maruz kalan, en çok açık olan kesimlerdir. Bu kesimler acaba milletin inancına, kültürüne, değer yargılarına çok sahip çıktılar da mı darbe oldu? Bana göre hayır, orada bir kopukluk var. Yani yönetenlerle yönetilenler arasında ciddi bir kopukluk var. Anayasamız darbeleri engelledi mi darbe oldu? Hayır. Anayasa'mızı düzeltmeye çalışıyoruz şimdi. Yasalarımız, iç hizmet kanunu... Mesela, bir ihtilal şeyinin lideri iç hizmet kanununu örnek gösterdi kendisini savunmak için. TSK Personel Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu'muz çok mu demokratik de darbeler oluyor? Bunların hepsini düzeltmemiz lazım. Subay eğitimlerimiz, kurmay subay eğitimlerimiz. Bunları çok mu demokratik yaptık da bunlar oldu? Subaylarımızın seçiliş, giriş orijinleri, kaynakları, bunlar toplumun tüm kültürünü, inanç sistemini, şeyini kucakladı da acaba bundan mı oldu? Hayır, bunları yapamadık. Belli kaynaklardan geldik, insanları eğittik, onları iktidara getirdik. Yani bunlarda çok ciddi sıkıntılarımız var. Seçim bilinci ve kültürünü iyice yaygınlaştırmamız lazım, burada eksiklerimiz var. Toplumun değişim ve dönüşümüne Türkiye Büyük Millet Meclisi ne kadar sahip çıkabildik? Yoksa, bizim yerimize bunu başka organizasyonlar, kuruluşlar mı yaptı veya toplumu belli istikametlere, kanallara zorlayarak darbelerin önünü açtılar. Bunların da üzerinde durmamız gerekiyor.

Ben Başkanlığın bize sunduğu önerilerin tümüne katılıyorum. Çalışmalarımızda başarılar diliyorum. İnşallah ileride daha teferruatlı konuşuruz.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Usul hakkında bir şey söylemek istiyorum.

Yani gerçekten geçmişten gelen kültürlerimiz güzel. Aslında, bütün her şeyin anahtarını vermiş. Bütün sıkıntımız orada oluyor. Padişah şeyhülislama soruyor: “Bu sıkıntıların sebebi nedir?” Çok sevdiği şeyhülislam diyor ki: “Neme lazım.” Onun için, yani bütün bir sürü sebepler ortaya koyabilirsiniz ama bir gün soruyor “Ütanmıyor musun böyle demeye?” “Yok, bütün olayların sebebi neme lazım.”

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :46

Onun için, aslında olayların hepsi bir yerden başlar, o kaynak daha sonra genişler, çeker gider ama bence biz bu işi basit tutarsak çok rahat, bütün genişliklere elde edebiliriz ama çok böyle karmaşık tutarsak basitleştirmemiz çok zor olur.

Bu çok önemli. Benim teklifim bu.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ben de bütün Komisyon üyelerimize değerli katkılarından dolayı, söz alıp bildirdikleri görüşlerden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle burada dile getirilen hususlardan belki de en önemlileri, en önemsedığım konu komisyonun çalışmaları hususunda başlangıçtan itibaren duyulan endişelerin giderilmesine yönelik en azından Komisyon Başkanı sıfatıyla ve diğer divan üyelerimiz adına her şeyden önce bu çalışmaları yürütürken her birimizin diğerlerinin görüşlerine bu anlamda saygılı, demokratik bir yönetim anlayışının Komisyon çalışmalarımıza en yüksek düzeyde yansıtacağını söyleyebilirim.

Burada belki darbelere ve darbe dönemlerine, öncesinde ve sonrasında yaşanan olaylara da elbette ki farklı siyasi görüşlere sahip olmamız hasebiyle kendi acılarımızın ve kendi mağdurlarımızın durumunu daha fazla anlama bilincine sahip olabiliriz. Ama bu bize yanlı ve objektif olmayan bir sonuç doğurması söz konusu olamaz. Burada hem bireysel acıları yarıştırdığımız hem de çıkacak sonucu... Üyelerimizden bir tanesi söyledi mesela “Bakın, şunların araştırılması lazım, bunlar yaptı zaten, hani bunu araştırınca da göreceğiz.” dedi.

Şimdi, aslında her darbenin bir şekilde söylemi ve amacı tek olsa da izlediği yöntemler ve elbette ki dünyadaki siyasi değişim, konjonktür, ekonomik nedenler, dış politika gibi birçok unsuru da içinde barındıran değişik açıdan anlamamıza sebep olacak olaylar. Bu döneme ait birçok şey... Evet, benim de tanık olduğum darbe on beş yaşındayken 12 Eylül yani lise talebesiydim ama bu bireysel tanıklıklarımızdan ziyade dediğim gibi aslında bunu çok çok önemsiyorum çünkü ortak acılarımızın, ortak sıkıntılarımızın ne olduğunu anlama konusunda ben bu Komisyonun birçok komisyondan daha farklı bir performans ortaya koyması gerektiğine inanıyorum. Zira bütün bu darbeleri okurken en belirgin ve dikkatimi çeken şey darbe bildirilerini okudum ara dönem ve sonrasında. Her şeyden önce siyasi alanlarda vazifesi olmayan... 1965 dönemin Genelkurmay Başkanının Ankara Belediyesinin yaptırdığı alt geçide bile itiraz ettiği, muhalefet ettiği, siyaseti dizayn ettiği bir dönemden geliyoruz ve bütün gerekçeler, maalesef bildirilerde kullanılan dil millî birlik ve beraberlik

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/236)

Giriş : 11.00

Tarih : 8/5/2012

Grup : Tuba

Sayfa :47

kavramı. Yani millî birlik ve beraberliğin parçalandığını, bütünlüğün sağlanamadığını, siyasi partilerin birbirleriyle çekiştiğini, bu çekişmenin sokağa yansıdığını, toplumdaki çatışmaları körüklediği gibi kavramlar üzerinden gidiyor. Aslında, burada anlaşılamayan şey biraz da şu: Yani elbette ki askerî yapılanma, hiyerarşik yapılanma tek bir eğitim ve anlayış sonucu olabilir. Ama siyasi partiler zaten farklı siyasi düşüncelerin ortaya çıktığı için vardır. Yani bu farklılıkların bir savaş değil, bir barışa, aynı zamanda bu farklılıklarımız bu temsilin millî birlik ve beraberlik kavramını zedelemeyeceğini ortaya baştan koymak ve her şeyden önce birbirimizi suçlayan bir dili tartışma kültürü ve değerlendirme olarak veya çok antidemokratik bir şekilde çalışacağı ön yargısıyla hareket etmenin de komisyonumuzun başlangıçtaki çalışmalarına sağlıklı olmayan bir sonuca yol açabilir diye düşünüyorum.

Şu anda Komisyon toplantımıza herhangi bir şekilde ara verip öğleden sonra yeniden başlayamıyoruz Genel Kurul çalışma saatlerinde çalışabilme iznini henüz almadığımız için. Bu sebeple, bugün tartıştığımız öneriler ve önermeler doğrultusunda üçüncü toplantımızın tarihini perşembe saat sabah 11.00 olarak, eğer sizlere de uygunsa belirlemek. Ama o toplantıda yeniden tartıştığımız konularla başlamamak, bu tartıştığımız konuların kararlarını almak ve kurulacak komisyonlar, çağrılacak uzmanlar, araştırılacak siyasi olaylar, suikastler, incelemeler gibi biraz daha zihnimizi o tartışmalar... Bu önerileri biz getirdik. Bu önerilere siz tartışmalarınızda katkı sağladınız. Yine, bu önerilerin oylanacağı toplantıyı, tarihi sizlere de uygunsa, dediğim gibi, perşembe günü sabah saat 11.00'de görüşmek üzere diyorum ve toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.17